

ЗОЛОТА КОЛЛЕКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ

У цій книжці вміщено вірші та казки видатної української дитячої письменниці Наталі Забіли, інтерес до яких не згасає з плином часу.

Щирі, ніжні, жартівливі, вони проникнуті безмежною любов'ю до «малят і звірят», до природи рідного краю. Ця збірка, без сумніву, порадує батьків, вихователів та маленьких розумників.

ШКОЛА
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ

Школа. Про малят і про звірят

27.50

Наталя Забіла

ПРО МАЛЯТ

ПРО ЗВІРЯТ

ЗОЛОТА КОЛЛЕКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ

СІЧЕНЬ

Подивись: з початку року
на землі лежать сніги.
Скрізь, куди сягає око, —
кучугури навкруги.

Вітер снігом б'є в обличчя,
засипає снігом дах.
І ведуть між себе січу
хуртовини у степах.

ЛЮТИЙ

Другий місяць звється Лютий,
а лютує він тому,
що на світі довго бути
не доводиться йому.

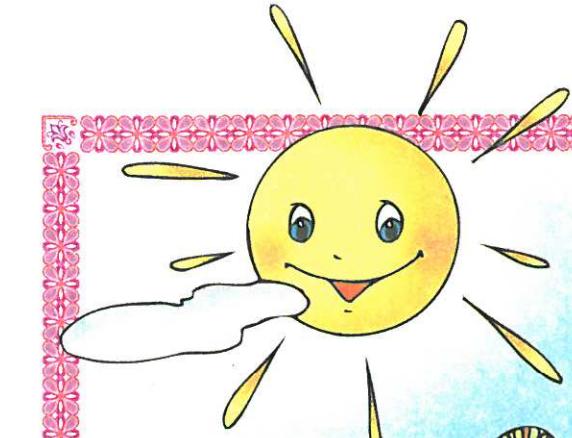
Хоче Лютий, щоб на світі
панувала вік зима.
Та поволі сонце гріти
починає крадькома.

БЕРЕЗЕНЬ

Тут надходить третій місяць,
той, що Березнем зовуть.
Ще з-під стріх бурульки висять
і поволі розтають.

Ось весна вже зовсім близько.
З гір біжить, шумить потік.
Нам в гаю дає берізка
свій живущий, свіжий сік.

КВІТЕНЬ

Весно, весно! Перші квіти
розвітають на землі.
Сині проліски привітно
зводять вінчики малі.

І хоч, може, буде влітку
більше квітів запашних,
та для нас найперша квітка
наймиліша від усіх.

ТРАВЕНЬ

Ось і Травень, ясний Травень
празникою землю вбрав
в одяг свіжий та яскравий
із рясних зелених трав.

В кожнім селищі та місті
стогоолосий спів луна.
В травах, квітах, свіжім листі
переможно йде весна.

ЧЕРВЕНЬ

Той, хто бачив, як розкішні
маки вогняно цвітуть,
як в садках дозрілі вишні
аж гілки додолу гнуть,

той розкаже сам, напевно,
чом це здавна між людей
у Вкраїні зветься Червнем
перший літній місяць цей.

Наталя Забіла

ПРО

малят ПРО звідат

Збірка улюблених творів для дітей

ШКОЛА
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА ВИДАННЯМ:
Наталя Забіла. Твори в чотирьох томах.
К.: Видавництво дитячої літератури «ВЕСЕЛКА», 1971

Охороняється Законом України
«Про авторське право та суміжні права».
Виключні права на видання всіх творів Н. Забіли
належать ПП «Видавничий дім «Школа».

Передрук або відтворення у будь-який інший спосіб цієї книги
або будь-якої її частини передслідуватиметься в судовому порядку
згідно з чинним законодавством України.

Видавничий дім «Школа»
61103, м. Харків, а/с 535, тел. (057) 340-77-80

Редакція висловлює подяку Наталії Михайлівні Божко, канд. філол. наук, доцентові,
зав. мовної секції кафедри ЮНЕСКО ХДТУСГ, за допомогу в підготовці видання.

Забіла Наталя

Про малят і про звірят. Збірка улюблених творів для дітей. —
Х.: ВД «Школа», 2008. — 80 с.

ISBN 966-8114-64-7.

У книжці вміщено вірші та казки видатної української дитячої письменниці, інтерес
до яких не згасає з плином часу.

Щирі, ніжні, жартівливі, вони проникнуті безмежною любов'ю до «малят і звірят»,
до природи рідного краю.

Для батьків, вихователів та маленьких розумників.

ЗМІСТ

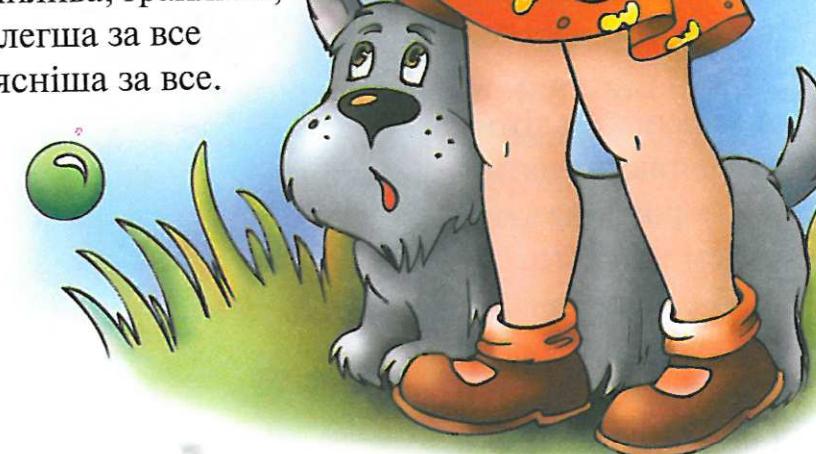
Зірочки	5
ЧОТИРИ ПОРИ РОКУ	
Бульбашка	6
Казка про веселого метелика	9
Сестрички-полунички	21
Лісове свято	24
Чотири пори року	28
БАБУСИНІ ЖАРТИ	
Дбайлива бабуся	31
Три мисливці	32
Стояла собі хатка	33
Про дівчинку, яка нічого не їла	35
Про дівчинку, яка всього боялась	37
ПРО МАЛЯТ І ПРО ЗВІРЯТ	
Комарі та жаби	42
Черепаха	43
Лисиця й Журавель	44
Мавпочка й горіхи	47
Зайчата і Свиня	49
Зайчатко та їжак	53
Дерев'яний бичок	64
Скік-Поскік	67
ПОТІШНА АРИФ-МЕТИКА	
Як я придумала перший вірш	72
Яблука допомагають	73
ВЕСЕЛІ СВЯТА	
Мамине свято	74
Перед новим роком	75
Наша ялинка	77

ЧОТИРИ ПОРИ РОКУ

БУЛЬБАШКА

Виблискує бульбашка
справа і зліва,
її вітерець
у повітря несе.
— Я бульбашка мильна,
мінлива, грайлива,
я легша за все
і ясніша за все.

Взяла соломинку
маленька Маринка,
в намилену воду
вмочила кінець,
а потім дмухнула
в оту соломинку,
і бульбашку мильну
поніс вітерець.

Від мене, дивіться,
і сонце ясниться,
у мене прозорі
опуклі боки,
в них небо синє,
трава зеленіє
і різними барвами
квітнуть квітки!

Спустилася бульбашка
в сад на травицю,
сидить, коливається
й далі веде:
— Я бульбашка мильна,
дивіться, дивіться!
Не знайдете кращих
ніколи й ніде!

На бульбашку заздрісно
коситься бабка,
і якось її боязко
йти у танок.
А біла, як пух,
соромлива кульбабка
аж зовсім сковалась
за довгий листок.

Принишкли, замовкли
веселі комашки,
що досі дзижчали,
танок ведучи.
Зирнула з гнізда
зацікавлена пташка,
на раду зібрались
жуки-рогачі.

Торкнувся і бачить:
немає нічого!
— Та де ж ця красуня
прозора, як скло? —
Не стерпіла бульбашка
дотику того —
і лопнула, зникла,
немов не було!..

КАЗКА ПРО ВЕСЕЛОГО МЕТЕЛИКА

1

Була весна. Про сніг колишній
давно забули ліс і сад.
Стояли яблуні та вишні
у квітах з голови до п'ят.
Все оживало, все раділо
в зеленім лісі і в садку.
І кожен сам знаходив діло
собі під силу й до смаку.

Поміж дерев, найстарших віком,
у гущині серед трави,
на сто дверей і двісті вікон
стояв будинок мурашви.
Виходили крізь всі ті двері
щоранку тисячі мурах
і метушились до вечері
і по землі й по стовбурах.
Вони тягали суччя, дрюччя,
за себе важче сто разів,
облизили дерева й кручи
усі — з верхів і до низів.
А ввечері повзли додому
і так, щоб чути скрізь було б,
хвалились: — Всім давно відомо,
що й ми ненавидим нероб!

Неподалік, де тихо дзенькає
серед трави ясний струмок,
бджілок родина чималенька
вселилась в гарний теремок.
Вони збирили мед на квітках
аж до вечірньої зорі.
І клопотушок працьовитих
любили всі, малі й старі,
бо, хоч і мали гострі жала,
вони й самі любили всіх
і тільки тих не поважали,
хто байдикує всім на сміх.

Одного разу, вранці-рано,
в садку біля старого пня
з'явився раптом хтось незнаний,
в яскраве вдягнений вбраний.
Літає, пурхає зраділо,
серед квіток веде танець,
і різнобарвні легкі крила
проймає сонця промінець.

Це був Метелик. Він допіру
прокинувся в старому пні
і тісну зимову квартиру
покинув радо навесні.
Почувши вітру теплий подих,
скупався в крапельках роси
і вбрається у святковий одяг
з тканин сліпучої краси.

— Ой, як же гарно! Скільки світла!
 Як хорошо на світі жити,
 коли навколо все розквітло,
 все хоче з сонечком дружити!
 І вже не треба повернати
 у той старий трухлявий пень,
 а можна весело літати
 і танцювати цілий день!
 І став Метелик витворяти
 такі балетні номери,
 що в лісі збіглися звірятка,
 придибав навіть кріт з нори,
 пташкі в садку здійняли галас,
 захвилювались квіти всі,
 і шепотіли, ю дивувались
 такій невиданій красі!

3

В цю мить з-за тину, з павутини,
 Павук заглянув до садка.
 І легковажна ця картина
 роздратувала Павука.
 І він спустився по довгій нитці
 до мурашки в мурашнику:
 — Ану, сусіди, подивіться,
 що зараз робиться в садку!
 Якийсь-то виряджений жевчик
 розтанцювався серед трав!
 Це припинити слід... та де вже!
 Він там усіх зачарував!

12

— Хоч подивитися ю цікаво, —
 загомоніла мурашня, —
 та в нас така важлива справа
 і невідкладне завдання:
 ми доїм тлю, свою худобу,
 і виганяєм на попас.
 Провчити б слід цього неробу,
 але часу немає в нас!

Тоді павук з своєї хати
 поліз в дупло до Кажана,
 збудив його і став прохати
 впіймати швидше джигуна.
 Але Кажан крізь сон белькоче:
 — Та як же я його вловлю?
 Він не літає серед ночі,
 а я весь день, звичайно, сплю!

— Ну що ж, — Павук промовив грізно, —
 якщо не візьметесь гультяй
 за розум, поки ще не пізно,
 я сам провчу його — та ю край!

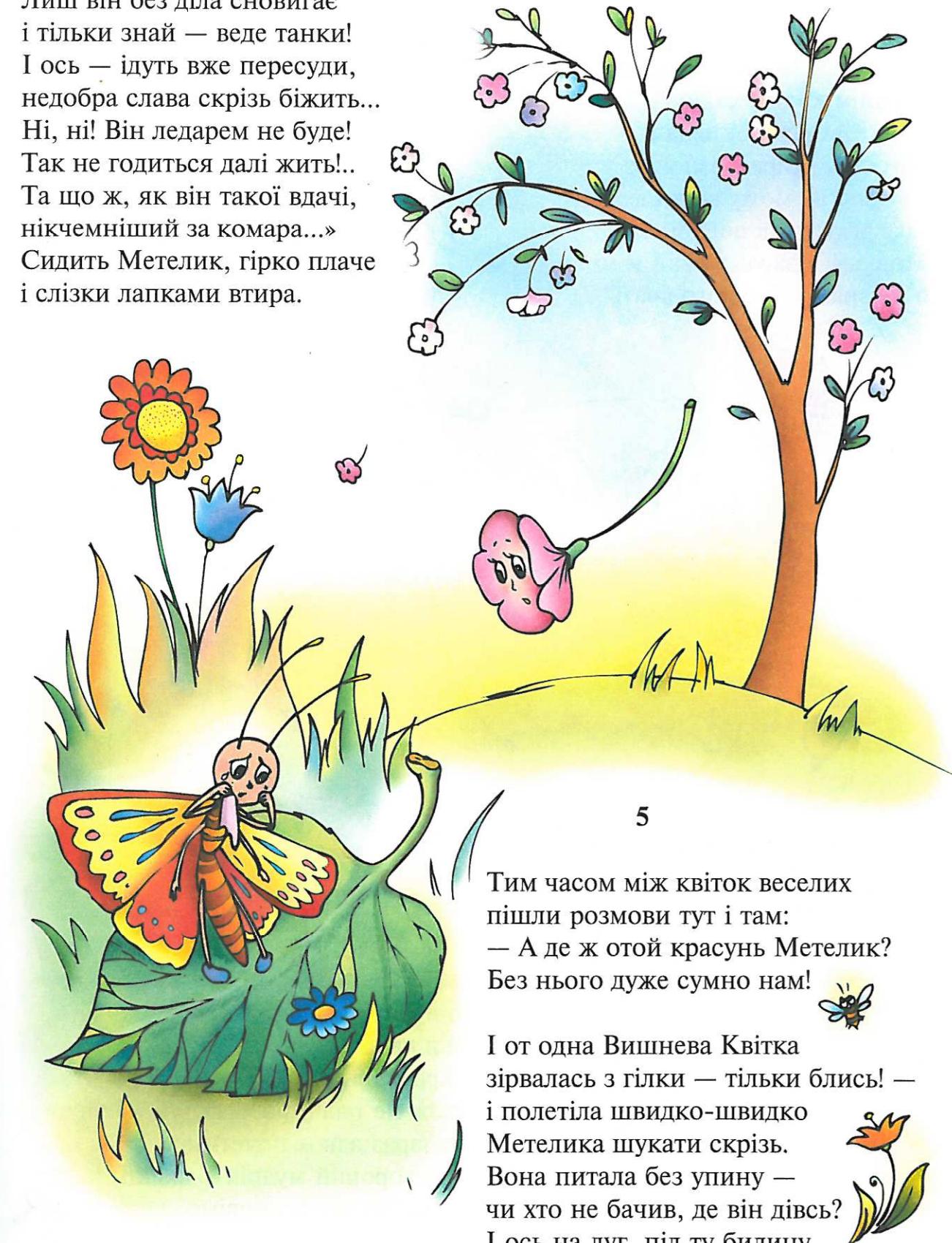
13

Такі погрози й пересуди
підслухав бистрий вітерець
і незабаром скрізь і всюди
їх розплескав з кінця в кінець,
і навіть сповістив нечлено
і танцюриста самого...
Ні, не злякався він! А тільки
до лісу перестав літати,
хоч фіолетові васильки
там починали розцвітати.
Він полетів на луг до річки,
сховався сумно серед трав
І, позабувши власні звички,
зняковіло крильця склав.

«За віщо цей Павук жахливий
йому спокою не дає...
Чи, може, для такого гніву
якась причина дійсно є?
Навколо й справді всі працюють,
і це, напевно, так і слід:
пташки веселі не танцюють,
а мостять гнізда серед віт,
мурашки хмиз додому носять,
кору на дубі точить жук,
і в білки теж роботи досить,
і павутину тче павук,
бжола у вулик мед тягає
і ліпить з воску стільники...»

Лиш він без діла сновигає
і тільки знай — веде танки!
І ось — ідуть вже пересуди,
недобра слава скрізь біжить...
Ні, ні! Він ледарем не буде!
Так не годиться далі жити!...
Ta що ж, як він такої вдачі,
нікчемніший за комара...»
Сидить Метелик, гірко плаче
і слізки лапками втира.

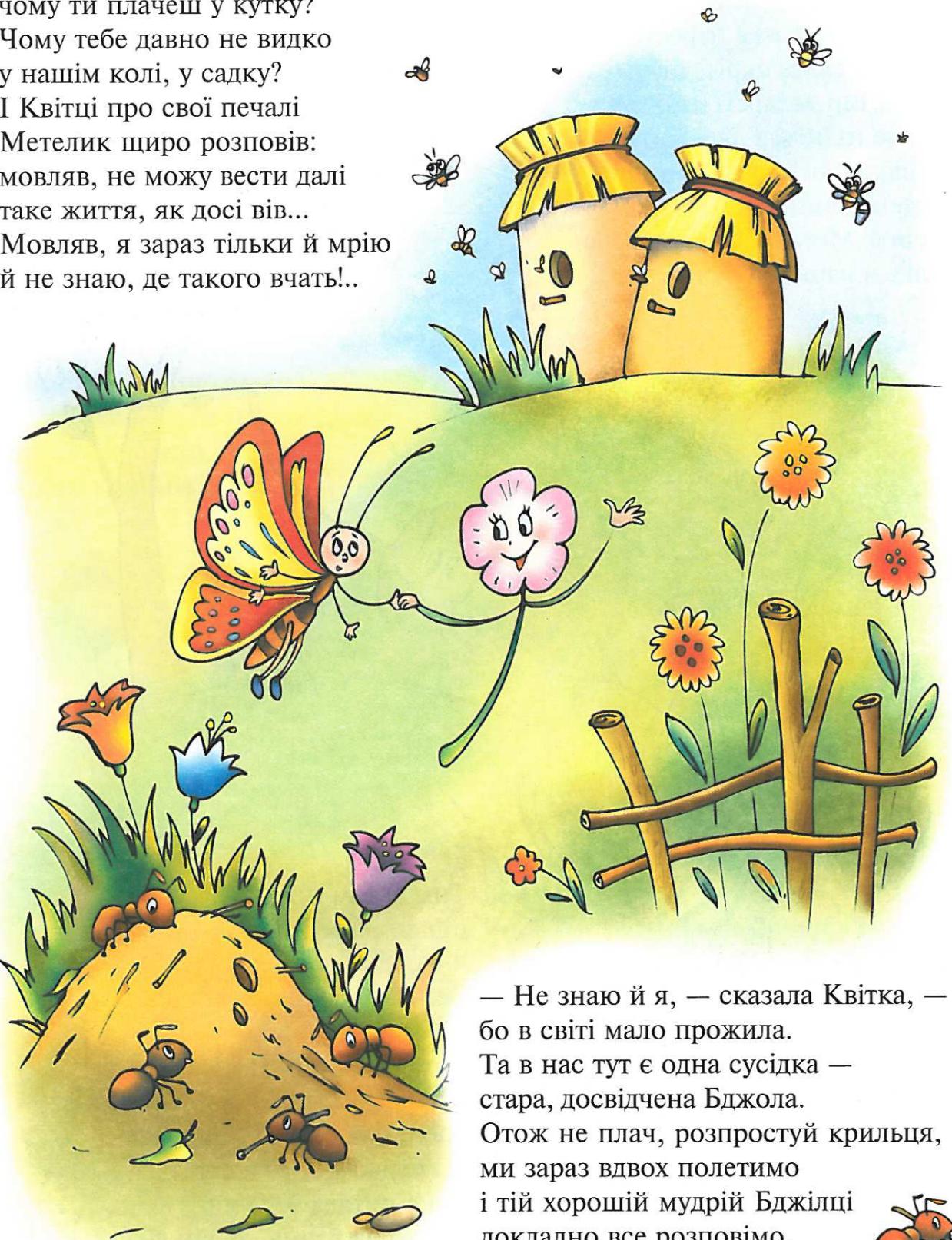

Тим часом між квіток веселих
пішли розмови тут і там:
— А де ж отої красунь Метелик?
Без нього дуже сумно нам!

І от одна Вишнева Квітка
зірвалась з гілки — тільки блис! —
і полетіла швидко-швидко
Метелика шукати скрізь.
Вона питала без упину —
чи хто не бачив, де він дівсь? —
І ось на луг, під ту билину
потрапила, де він сидів.

— Ой, любчику, — сказала Квітка, —
чому ти плачеш у кутку?
Чому тебе давно не видко
у нашім колі, у садку?
І Квітці про свої печалі
Метелик щиро розповів:
мовляв, не можу вести далі
таке життя, як досі вів...
Мовляв, я зараз тільки й мрію
й не знаю, де такого вчать!..

— Не знаю й я, — сказала Квітка, —
бо в світі мало прожила.
Та в нас тут є одна сусідка —
стара, досвідчена Бджола.
Оточ не плач, розпростуй крильця,
ми зараз вдвох полетимо
і тій хорошій мудрій Бджілці
докладно все розповімо.
Вона напевно дасть пораду
і скаже, що тобі робить!

Почувши це, Метелик радо
з свого куточка виліз вмить.
— Летімо! — вигукнув завзято
і слізки хусточкою стер. —
Спасибі, що мене знайшла ти,
бо я з одчаю ледь не вмер!

Вишневу Квітку в білу щічку
Метелик враз поцілував,
і посадив собі на плічко,
і до Бджоли попрямував.

Стара Бджола в ту мить вечірню,
за день втомившися як слід,
відпочивала тихо й мирно
на лавочці біля воріт.

Коли це гульк — летить Метелик,
а за ним і Квітонька мала.

— Заходьте, друзі до оселі! —
привітно мовила Бджола.

Розповіли вони все чисто.
Вона вгостила їх медком.

— Що ж, — каже, — любий танцюристе,
ставай моїм помічником!

— Хіба я зможу мед збирати
і стільники робить, як ти?

І от, здивовані без міри,
побачили старі й малі,
як трудиться Метелик щиро,
допомагаючи Бджолі.
І квіти всі заговорили:
— Літай, Метелику, літай!
Свої барвисті ніжні крила
в повітрі вільно розгортай.
Сідай на яблуню, на вишню,
і на шипшину, й на бузок.
Нам всім так весело і втішно
з тобою стрітись хоч разок.
Є метелі, що роблять шкоду
і нищать всі садки навколо.
Та зовсім ти не з того роду,
і ти не ворог нам, а друг!

Лунає здалека і зблизька
Метеликові похвала.
І навіть хмурий Павучисько
не буркотить з свого кубла.
І мурашки повзуть повільно,
несуть свої сучки й дрочики
і про Метелика прихильно
ведуть між себе балочки.
А він, веселий як ніколи,
весь день в усій своїй красі
літає в ліс, в садок і в поле,
де квіти миються в росі,
пилок із квітки в квітку носить,
немов не чує тягаря,
аж поки Бджілка скаже: — Досить!
Вже вечір. Спатоньки пора!

— Звичайно, ні! Та можеш, брате,
ти де в чім іншім помогти.
Коли ми навесні та влітку
збираєм мед серед квіток,
то водночас із квіткою в квітку
ми переносимо пилок.
І знай — це робиться недаром:
пилок той переносить слід,
щоб кожна квітка незабаром
перетворилася на плід.

Весна минула. Тепле літо
прийшло в діброви та сади.
На вітах, де білі квіти,
тепер красуються плоди.
Виблискують червоні вишні
і білі яблука-налив,
і згадують, як в дні колишні
усіх Метелик веселив,
як всі свої маленькі сили
він вклав у працю залюбки,
і як ще дужче полюбили
його і квіти, і бджілки.

Отож, мій дорогий читачу,
хто любить працю понад все,
тому й краса, й весела вдача
ще більшу радість принесе.
А хто від ранку і до ночі
живе, цураючись труда,
того ніхто любить не схоче
і теплим словом не згада!

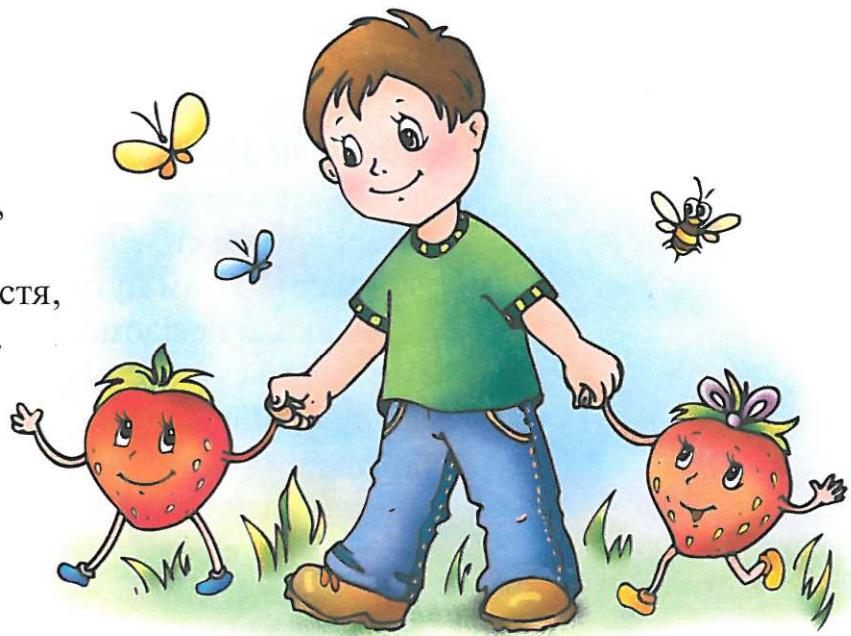
СЕСТРИЧКИ-ПОЛУНИЧКИ

Заблукали діти в лісі,
шляху-стежки не знайдуть.
Чагарі кругом сплелися,
заступають дітям путь.
Все навколо невідоме...
Віти хиляться навстріч...
Не дійти ніяк додому,
а надворі — темна ніч.
Вийшли діти на полянку,
на полянку лісову,
відпочинути до ранку
полягали на траву.

Тут і казочки початок!..
До поснулих малюків
десять крихітних дівчаток
підійшли з усіх боків.
Отакі червонолички,
в капщучках на голові.
— Ми сестрички-полунічки,
полунічки лісові...

Здивувалися малятка,
потім руки подали,
і гостей до себе в хатку
полунички повели.
Хатка чепурна та чиста,
вся з зелених гілочок,
а покрівля в неї — з листя,
а віконниці — з квітів.
Біля хатки є криниця,
дерева кругом стоять,
і червоні полуниці,
наче яблука, висять.

— Кропива?! Скажіть на милість!
Добре знана дітворі:
ми не раз із нею бились
під парканом у дворі.
Якщо ця лиха рослина
глушить галіву ясну,
ми і тут їй в цю ж хвилину
оголосимо війну!

До сестричок-полуничок
ходять в гості їжаки,
комашинки, і тваринки,
і метелики, і жуки.
З усіма сестричками дружать,
та один в них ворог є,
і такий страшний та дужий,
що й просвітку не дає.
Все він душить, все він глушить,
гинуть квіти і трава —
це пекуча, це палюча
лиходійка кропива.

Кропива стойть стіною,
ой, висока ж та рясна!
— Хто це там грозить війною?
Не страшна мені війна!
Я пекуча, я палюча,
я, де схочу, — скрізь пройду.
Я усіх вас неминуче
попечу й переведу!

— Ще побачим, лиходійко,
хто кого переведе!.. —
І така пішла тут бійка,
що й не видано ніде.
Тільки й чути: рветься листя,
тупіт, грюкіт — раз і два!
І лягає геть вся чисто
вщент побита кропива.

Ну й самим дісталось трішки
нашим бравим малюкам:
той собі подряпав ніжку,
тут попечена рука.

— Все це вигоїти можна! —
кажуть наші дітворі
Деревій та Подорожник —
дуже вправні лікарі.
Вмить зробили перев'язки,
намостили добре мазь.
— Подивіться-но, будь ласка,
все загоїлося враз!

Та зате ж які щасливі
на полянці всі були!
Почалися танці й співи,
аж дерева загули.
Потім всі пішли до хати
під веселий дружний спів
і поклали діток спати
на перинці з пелюстків.
А як день почав ясніти,
полунички в ліс пішли:
показали стежку дітям
і додому провели.

ЛІСОВЕ СВЯТО

Якось вранці погуляти
Вийшли в поле малюки.
Глядь: санчата-гриндолята
На горбочку край ріки!

— От так забавка чудова
Наготовлена для нас! —
Ззаду вмить сідає Вова,
А попереду Тарас.

І мала сестричка Майя
Примостилась до ладу:
Посередині сідає,
Щоб не впасти на ходу.

Нумо в путь!.. І от щодуху
Гринджолята мчать униз.
Тільки вітер свище в вуха
Та мороз щипа за ніс.

І ріка, й горбок позаду —
Не спиняються санки!
Вже за млою снігопаду
Видно ліс віддалеки.

І з низинки та в низинку,
Крізь замети снігові,
Повз засніжені ялинки
Мчать санки немов живі!

От і ліс! Стоять мовчазно
В білих шатах дерева
І навколо — блиск алмазний,
Сон і тиша зимова.

А санчата — попід віти
Та й по лісі — навпростеъ!
— Що за диво? — кажуть діти. —
І чи скоро вже кінець??!

Ще пробігли трохи далі,
І санки спинились вмить.
Глядь: ялинка, наче в залі,
Серед галяви стойть!

Вся в прикрасах, у намисті
Бліскотить ялинка ця.
Сяє зірка промениста
На верхівці деревця.

А навкруг — звіряток зграйки:
Тут і білоки, й зайці,
Сіроспинки, побігайки,
Оленятка-стрибунці,

І ведмедик — бурий пелех,
І на соснах угорі
Цілий гурт пташок веселих —
Горобці та снігурі.

Як побачили зайчата
Вкрай здивованих дітей,
Зразу кинулись стрічати
І припрошувати гостей:

Завели тут пісню дзвінко
Майя, Вова і Тарас
Та й пішли навколо ялинки
У веселий перепляс.

А звірята всі — за ними!
І таке розпочалось,
Що, йдучи по лісі мимо,
Зупинився рогатий лось.

— Просим, просимо ласково!
Ми вас ждали цілий день.
Нам без вас тут нецікаво:
Ми ж не знаємо пісень!

Вчіть скоріше нас співати
Гарну пісеньку легку,
Що співають всі малята
У дитячому садку!

Зупинився, подивився
Тишком-нишком з-за сосни:
«Ох, і я б повеселився,
Та злякаються ж вони!»

В дружнім колі, в спільнім хорі
Сміх та галас на весь ліс.
А тим часом перші зорі
В синім небі зайнялися.

— Мабуть, годі вже гуляти! —
Раптом вигукнув Тарас. —
Хай чудесні гринджолята
Відвезуть додому нас!

Залунали крики, звісно,
Збились всі навколо дітей.
Кожна лапка щиро тисне
Руку кожному з гостей.

Розступилось дружне коло,
Звився сніг з-під полозків,
І помчали знов гринджоли
Швидше вітру малюків.

Крізь замети величезні,
Через поле, у село,
До воріт примчали — й щезли,
Мов нічого й не було!..

Полягали діти спатки
На перинку пухову,
І зосталась тільки загадка
Про ялинку лісову.

ЧОТИРИ ПОРИ РОКУ

Весела, гарна й кучерява
Маленька дівчинка Весна
Біжить, смеється, сіє трави,
І пісня ллеться голосна.

По всіх усюдах пісня лине,
Усе пробуджує від сну,
І всі комашки, всі рослини
Вітають дівчинку Весну.

Дерева просять:

— Весно красна,
Розкрай на гілочках бруньки! —

А луки кажуть:
— Кинь-но рясно
По нашій зелені квітки!

І луки буйно зацвітають,
І свіжим листям гай шумить,
А дівчинка росте, зростає
Не щогодини, а щомить.

Це не дитя вже — подивіться
На гарну дівчину струнку!
Вона збирає полуниці
І стиглі вишні у садку.

І, світлом сонячним залита,
Слідкує, щоб усе росло...
Її тепер вже кличуть — Літо,
Хороше Літечко прийшло!

І сонце тепло, й небо синє,
І всюди праця йде на лад.
Вже запашні копиці сіна
На луках вистроїлись в ряд.

А ось веселі, загорілі
Вітають Літо малюки,
І плещуться, й здіймають хвилі
Під тихим берегом ріки.

Дні йдуть — і золота пшениця
Додолу хилить колоски.
Не дівчина вже — молодиця
Виходить в поле залюбки.

Турбот і справ у неї досить,
В роботі їй не заважай:
Це працьовита й щедра Осінь
Збирає добрий урожай.

І яблука зриває гарні.
І груші, й сливи запашні.
І буряки до цукроварні
Везуть з плантацій день при дні.

Вже над землею ходить холод,
І путь відкрито всім вітрам.
— Беріть книжки, ідіть до школи! —
Говорить Осінь школярам.

Ще й помахне пташкам привітно:
— До вирю летіти час! —
І жовте листя непомітно
З дерев зриває раз у раз.

Злітає листя. Жовтий килим
Лягає з шурхотом до ніг.
А вже на нього пухом білим
Сідає перший чистий сніг.

Вже зникла дівчина колишня,
І молодиці вже нема...
І тільки бродить в білій тиші
Бабуся лагідна — Зима.

— Ану, — бабуся дітям каже, —
Беріть санчата й ковзанці! —
Сама ж не сяде, не приляже,
Бо стільки справ в її руці:

Вона вкриває льодом води
Усіх ставків, озер та рік,
Під сніг ховає в полі сходи,
Щоб лютий холод їх не пік;

Велить, щоб віхоли гуділи,
Хилили все живе до сну...
І все спочине... І зраділо
Зустріне дівчинку — Весну!

БАБУСИНІ ЖАРТИ

ДБАЙЛИВА БАБУСЯ

Й коли вона летіла
до неба напрямці,
побачили ми вінка
в бабусиній руці.

— Куди, куди злетіла ти?
Чому, чому, чому?!
— Із неба павутинячко
я вінком зніму!

Зніму я павутинячко
та розжену хмарки,
щоб завтра вранці сонечко
світило залюбки!

Була собі бабуся,
що в кошику з лози
злетіла аж до місяця,
ше й вище в три рази!

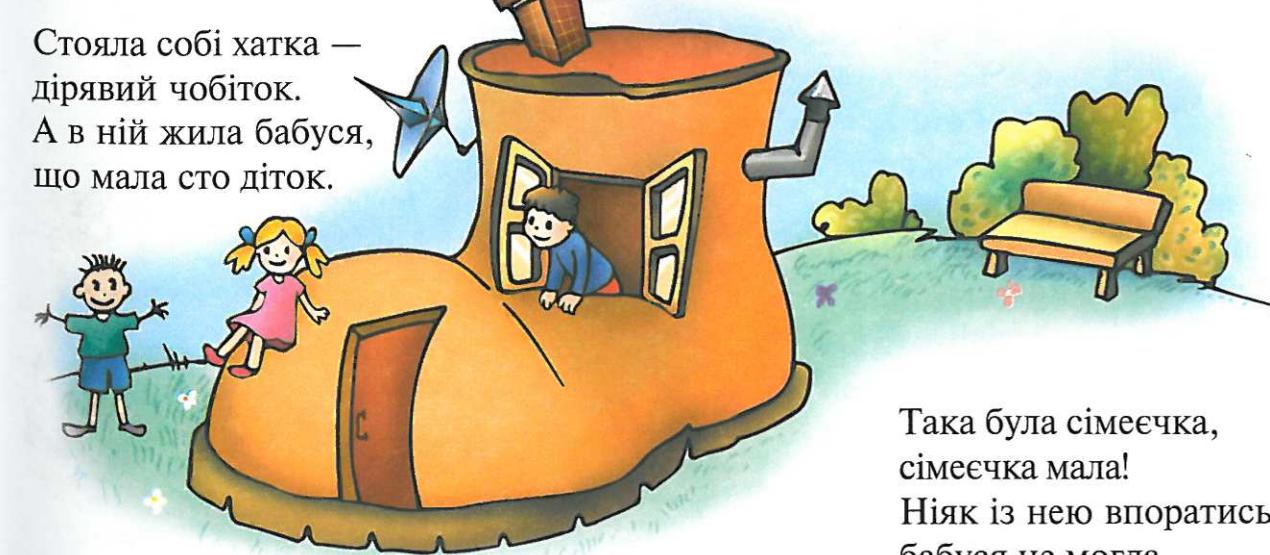
Й коли вона летіла
з пташками пліч-о-пліч,
надворі стало поночі,
надворі стала ніч.

ТРИ МИСЛИВЦІ

Ішли раз три мисливці
на влови в темний бір.
Про що б не розмовляли,
то все наперекір!

СТОЯЛА СОБІ ХАТКА

Пішла бабуся на город
по моркву й буряки,
пішла вона до пекаря
по хліб та пиріжки.

А сто дітей — не ледарі,
пішли збирати хмиз.
Усі взяли по гілочки
й набрали цілий віз!

А потім сто зернинок
поклали в землю в ряд.
І виросли з них квіти,
і став квітучий сад!

А якби та бабуся
не мала сто діток,
була б і досі хатка —
дірявий чобіток!

Води взяли по крапельці —
і повний казанок!
І наварили борщику
бабуся й сто діток.

А потім сто цеглинок
вони принесли вмить,
і склали з них будинок,
і стали в ньому жити.

ПРО ДІВЧИНКУ, ЯКА НІЧОГО НЕ ЇЛА

1

Годі, діти, бігати,
гратись у дворі!
Час уже обідати
нашій дівчині.

Ми не гаєм часу марно —
руки миєм дуже гарно,
витираємо як слід
і сідаєм за обід.
Молодці в нас малюки:
з'їли борщ і пиріжки,
борщик із сметаною,
коржики гречані,
пиріжки з капустою,
свіжі та рум'яні!

Другу страву подали —
руки вгору підвели:
— Дайте нам добавки —
м'яса та приправки!
А на третє в нас — компот.
І компот — одразу в рот!
Забираєте тарілки!
Все поїли малюки.
Тільки Віточка мала
сумно сіла край стола.
Не схотіла борщику,
не дойла коржика,
і солодке — через силу,
і добавки не просила.
Нам із Вітою біда —
і бліда вона й худа!

2

Стане Віта, як пушинка,
як пушинка-порошинка.
Сильний вітер як дмухне —
зразу Віту дожене.

Вітер плаття надимає,
Віту вгору підймає.
Ой, летить вона, летить
до найвищих верховіть!
Доганяють Віту діти,
а навстріч пілот іде.

— Ой, рятуйте нашу Віту!
Наша Віта пропаде! —

Понесло її над містом,
кружить десь в височині,
мов сухий, пожовклив листик,
що зірвався восени.

Тут пілот в літак сідає,
швидко Віту переймає.

— Що ж ти, дівчинко, така?
Ти ж, як пір'ячко, легка!

3

Стали діти всі радіти:

— Повернулась наша Віта! —
А Вітуся каже їм:

— Я тепер усе поїм! —
З'їла борщик, з'їла кашу
і компоту цілу чашку,
цілу пляшку молока,
не забула й пиріжка!

Не впізнати нашу Віту,
Віту невеличку,
стане Віта рожевіти,
наче полуничка.

Стане дужа наша Віта,
зможе Віта все робити:
буде бігать швидше всіх,
кидать м'ячик вище всіх!
А як в школу піде Віта —
буде вчитись краще всіх!

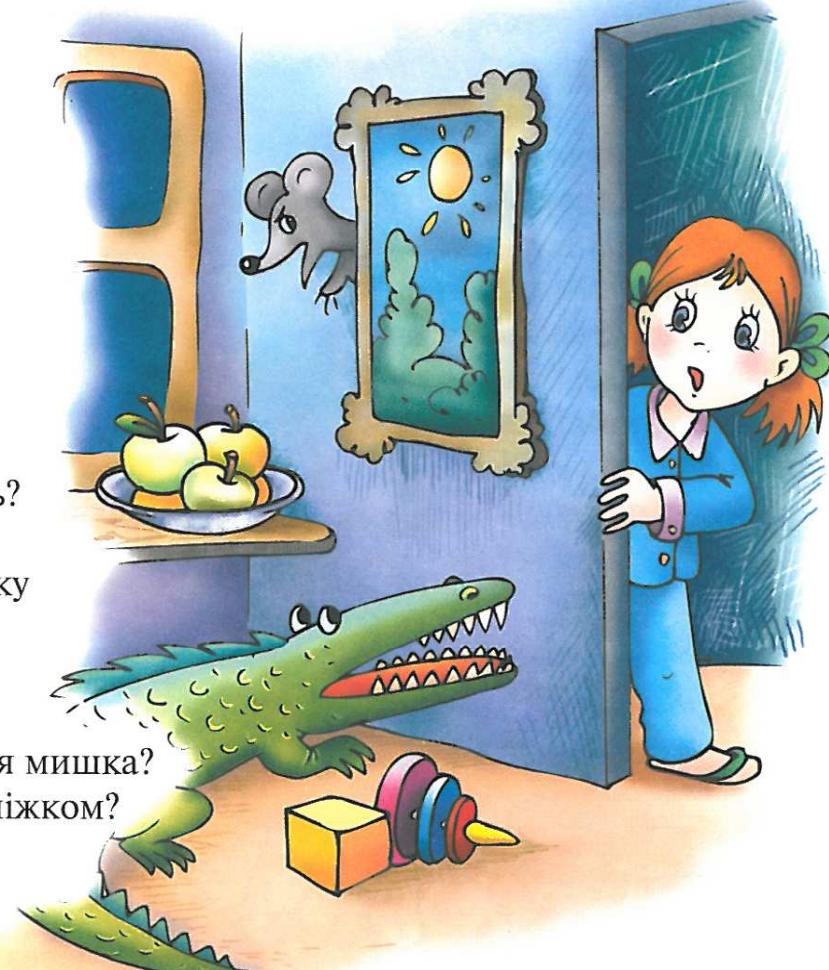

ПРО ДІВЧИНКУ, ЯКА ВСЬОГО БОЯЛАСЬ

1

Вечоріє. Сутеніє.

А в кімнаті на вікні
щось у темряві білє —
мабуть, яблучка смачні!
Мама яблучка купила,
щоб Марійка їх поїла,
щоб Марієчка мала
здоровенькою була.
Гарні яблучка, поміті,
і солодкі, й соковиті.
Чом їх дівчинка не їсть?
Хто на це нам відповість?

А Марійка в цю хвилину
заглядає у щілинку —
хоче яблучок вона,
тільки темрява страшна!

— Може, там шкrebеться мишка?
Може, вовк сидить під ліжком?
Може, там заліз під стіл
гострозубий крокодил?

2

У дитячому садку
є акваріум в кутку,
а в акваріумі рибки
миготять туди-сюди,
і на всіх вони крізь шибку
поглядають із води.
Є в садку ще й цуценятко,
є ласкаве кошенятко,
а надворі є кролі,
волосаті та малі.

Дітвора в садочок прийде
і біжить в живий куток,
а Марійка не підійде
до звіряток ні на крок.
Бо вона боїться всіх —
навіть рибок золотих!
— Цуценя куснути може,
кошеня дряпнути може,
а кролята — гризуни,
погрізуть мене вони!

— Ой Марійко-чудасійко,
боягузка ти мала!
І чого це ти, Марійко,
всіх боятись почала?

— Ну, давай, Марійко, ручку,
ми без тебе не підем.
Ми Марійку-чудасійку
через кладку проведем!
Не лякайся, не спиняйся,
ти ж у лісі не сама,
і страшного тут нічого
між деревами нема.
Збіглись весело малята:
— Нумо в скованки гуляти!
За дерева, під кущі
поховаймося мерщі!

38

3

Через кладку по порядку
діти йдуть в зелений ліс.
Під ялинками стежинки,
наче змійки, повились.

А Марійка невеличка
все стойть на бережку:
страшно йти на той бік річки
через кладочку хитку.

І Марійка теж несміло
заховалась за пеньком.
От присіла — й заніміла:
за пеньком сидить звірок!
Звір страшний та волохатий,
довговусий і вухатий
під галузкою сидить,
жовтим листям шарудить.
Затремтіло тут дівчатко,
напокохане, бліде...
А налякане зайчатко
тільки вухами пряде.
Ворухнулася галузка...
Боягузка як гукне!
А зайчатко без оглядки
як стрибне та дремене!!!

Тут надбігли зразу й діти.

- Що тут сталося?
- Що за крик?
- Ой, рятуйте! Звір сердитий!
- Де ж той звір?
- Та він утік...

Ну й сміялись потім добре
всі малята в дитсадку,
що зустрілись два «хоробрі»,
два «сміливці» у ліску!

39

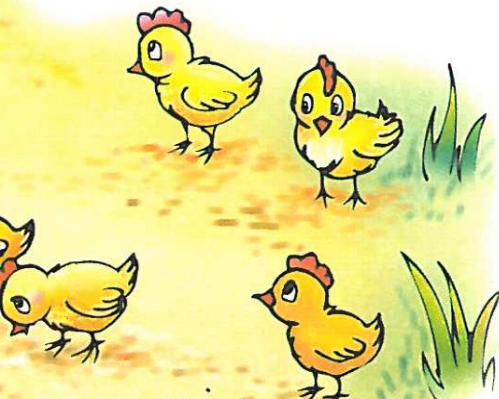
На подвір'ї в дитсадочку
зозуляста ходить квочка.
А за квочкою підряд
ходить семеро курчат.
В них такі маленькі ніжки,
в них м'якесенький пушок,
і Марічка нітрішки
не боїться цих пташок.
З ними грається охоче,
їх годує щоразу,
тільки щоб сердита квочка
не ходила поблизу!

А Марійка-боягузка
як ухопить камінець!
Та як кинеться назустріч
до шуліки навпростецы!

— Ціп-цип-цип, мої пухнасті
ви клубочки пухові!
Обережно, щоб не впасті,
не заплутатись в траві!

Та зненацька щось велике
шугонуло з неба в сад —
лютий, хижий птах шуліка
налітає на курчат!

Налякалась хижак птаха,
підлетіла вище даху!
А курчатка всі до квочки
покотились, мов клубочки,
мов клубочки пухові —
всі здорові та живі!
— Ну й Марійка! От так дивно!
От яка вона смілива!
Та яка ж небоязка —
налякала хижака!

А коли їй хижак птиця
 стала зовсім не страшна —
вже вона не побоїться
ні кролятка-гризуна,
ні меткого цуценятка,
ні малого кошенятка,
ані рибок золотих,
ані зайчиків прудких!

Буде завжди скрізь гуляти,
за собою всіх водить
і до темної кімнати
буде сміливо ходить!

ПРО МАЛЯТ І ПРО ЗВІРЯТ

КОМАРІ ТА ЖАБИ

Подивися, що за сила
над водою угорі
довгоногих,
довгоносих,
тонкокрилих
комарів!

День і ніч співають сміло,
від зорі і до зорі,
довгоногі,
довгоносі,
тонкокрилі
комарі.

Вийшли жаби полювати,
комарів лихих ганяти.
Скік та скік! —
комарик зник...
Другий, третій —
на язик!

ЧЕРЕПАХА

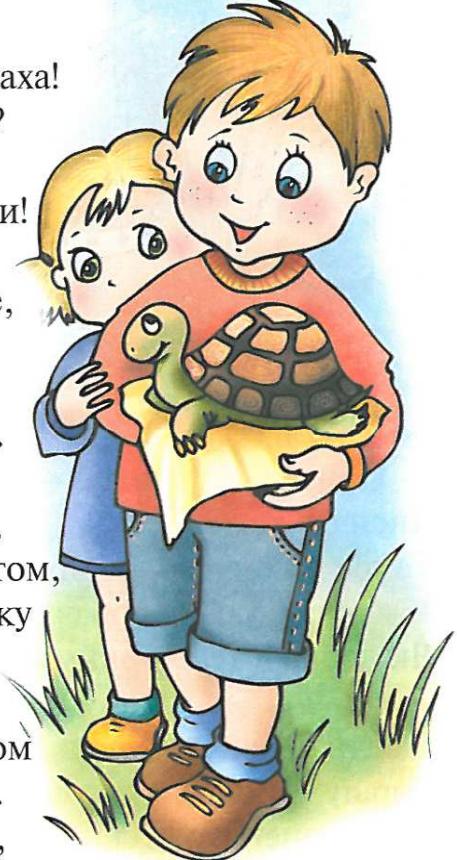
На грядці, де росте редиска,
сидить якийсь незнаний звір:
на спині в нього чорна миска
і ніжки висунулись з дір.

Та це ж, звичайно, черепаха!
І як вона прийшла сюди?
Ой черепахо-бідолахо,
ти ж тут загинеш без води!..

Адже до річки через поле,
через ярочки та горби
по-черепашачи, поволі,
ти будеш лізти дві доби!..

А ми цю чорну боягузку,
що вся сковалась під щитом,
мершій загорнемо у хустку
і понесем усі гуртом.

І примчимо єдиним махом
в кущі до річки, до води.
Отут спокійно, черепахо,
живи й далеко не ходи!

Наловили комарів,
почали веселій спів:
— Квок-квок!
Кум-кум!
Кумо-кумо,
де твій кум?
Так і кумкають старі
цілу ніч у кушири.
А над річкою вгорі
все танцують комарі.

ЛИСИЦЯ Й ЖУРАВЕЛЬ

Була Лисиця скупердяйка,
Що гіршу й в світі не знайти.
Зате ж була вона хазяйка —
Могла й зварити, і спекти.

Та щоб у гості запросити
Хоч би когось — того нема:
— Аби самій ходити ситій! —
І завжди все пойстіть сама.

— Приходь, приходь! —
Лисичка каже,
Та ще й всміхається йому,
А мислить: «Ось побачиш, враже,
Як добре я тебе прийму!»

Смачної каші наварила,
Борщу з сальцем та з часником,
Тоді гарненько стіл накрила
Святковим чистим рушником.

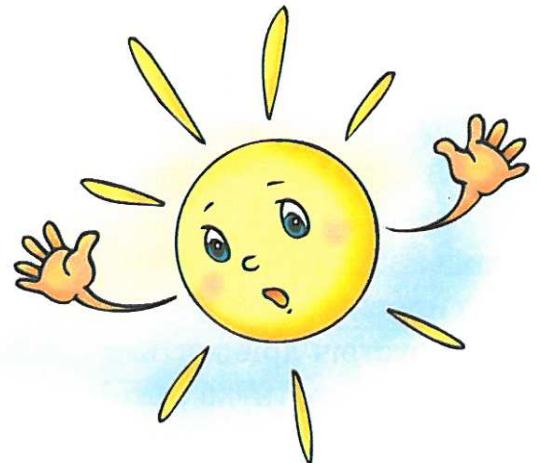
Одного разу біля річки
Зустрівся з нею Журавель
Та й каже: — Як живеш, Лисичко?
Ось я прибув з чужих земель.

Там все незвичне, все не наше,
І все якесь-то несмачне...
А в тебе, кажуть, добра каша?
То, може, й пригостиш мене?

Лисиця хитра, знають люди, —
Недовго думавши, взяла
Та на пласкі великі блюда
І борщ, і кашу розлила.

От гість заходить до оселі.
Вона кладе виделку й ніж
Та й підсува йому тарелю.
— Ну, любий гостю, — каже, — єж!

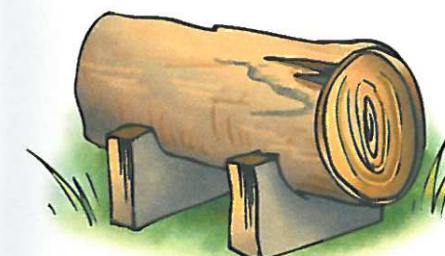
До столу Журавель сідає,
В тарелю дзьобом —
стук та брязь...
Нічого в дзьоб не попадає,
Покуштувати навіть — зась!

Аж тут сама Лисичка наша
Метким та ловким язичком
Злизала вмить з тарелі кашу
І вихлебтала борщ цілком.

Журав підвівся дуже чесно.
— Спасибі, — каже, — за обід!
Тепер приходь і ти до мене,
Я пригощу тебе як слід!

Три дні Журав до річки бігав,
Багато риби наловив,
Дістав десь куховарську книгу
І цілий день читав та вчив.

Та й заходивсь варити юшку:
В казан великий рибку склав,
Налив води, поклав петрушку,
І кропу, й різних інших трав.

Додав туди ще й лист лавровий,
Привезений з чужих земель.
І юшку добру, пречудову
Зварив на славу Журавель.

Зварив та й влив у глек високий
Із довгим горлечком вузьким...
Усе готове. Чути кроки —
Лисиця йде до нього в дім.

— Заходь, заходь,
ласково просим!
Журав назустріч дріботить.
Вона зайшла, крутнула носом:
Як смачно рибкою пахтить!

Покликав Журавель журавок,
І сірих чапель, і лелек, —
Усіх, хто має змогу й навик
Устромлювати дзьоба в глек.

Всі дос舒心у понайдались,
Хвалили юшку залюбки,
І довго там не припинялись
Веселі співи і танки.

Вона до глека — надаремно!..
Лисичка й так і сяк стає,
Шибає в ніздрі дух приемний,
А язичок не дістає!

Рудим хвостом крутнула гостя
Та й подалася з хати пріч!
А вдома, плачуши від злости,
В куток забилася на піч.

МАВПОЧКА Й ГОРІХИ

Стрибала мавпочка Pipi
По лісі на дозвіллі.
Аж глядь — на пальмі угорі
Висять горіхи спілі.

Спустилась мавпа з висоти
Докупи все зібрала,
Сплела два пальмові листи
Й на них горіхи склада.

Припасувала до ладу
Та й підняла на плечі.
А їй папуга Какаду
Гукає не до речі:

— Гай-гай, ти стільки не бери!
Хіба ж тобі під силу?!

— Та я, — відказує Pipi, —
Ще й не таке б носила!

Я заберу горіхи всі,
Додому всі приставлю!
Тобі, хоч скільки не проси,
Нічого не зоставлю!

От бачиш, я спокійно йду! —

І мавпа крок за кроком
Пішла собі...

А Какаду
Слідкує заздрим оком.

Коли це враз один горіх
Схитнувся, ворухнувся
Та й покотився з пліч до ніг
І десь в траві крутнувся.

Та й покотились, як на сміх,
Туди, де річка бігла,
І попливли!.. І мавпа їх
Здогнати вже не встигла.

Іде, бреде назад Pipi,
З невдачі слізози ллються,
Та ще й папуги угорі
Белькочутъ і сміються.

— Рятуйте! — скрикнула Pipi
Й схопить його хотіла.
Але за ним ще два чи три
Додолу полетіли!..

Pipi не знає, що робить.
— Лови! Держи! Ой, лиxo! —
Аж тут усі в єдину мить
Розсипались горіхи!

ЗАЙЧАТА І СВИНЯ

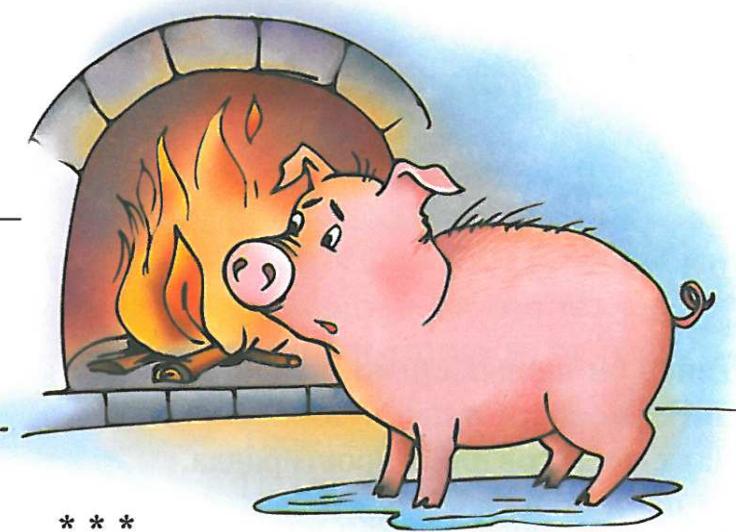
Стояла в лісі біла хатка
Поміж дубів та ялівців,
І там жили малі зайчатка —
Аж вісім жвавих стрибунців.

З братів найстарший був Стрибайчик,
Меткий та чималий на зрист.
А наймолодший, втішний зайчик,
Був Побігайко Куций Хвіст,

Такий веселий, дуже милив,
Всіх бавив сміхом голосним,
І всі брати його любили
І піклувалися за ним.

У хатці завжди гарно й чисто —
Зайчата скрізь наводять лад:
І стіл, і лави — все на місці,
Ще й вісім ліжечок у ряд.

Був день осінній, непогідний,
А в хаті, втиші і теплі,
Борщу поїсти в час обідній
Зібрались зайчики малі.

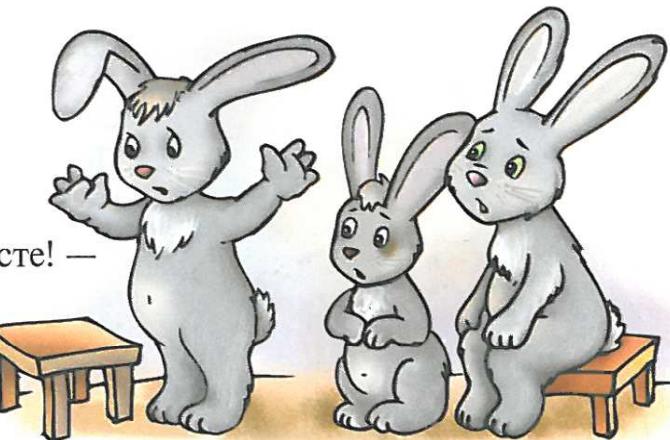

Стук-стук у двері!..

— Хто там? — Свинка!
Блокаю в лісі цілий день...
Промокла під дощем щетинка...
Пустіть погрітися лишень!

— Заходь, будь ласка! — З холонечі
Впustili зайчики Свиню.
Вона зайшла, скоріш до печі,
Сідає близче до вогню,

Ще й повела уважно писком
І чує — борщ у казані...
— А може, хоч маленьку миску
Борщу насыпlete љ мені?

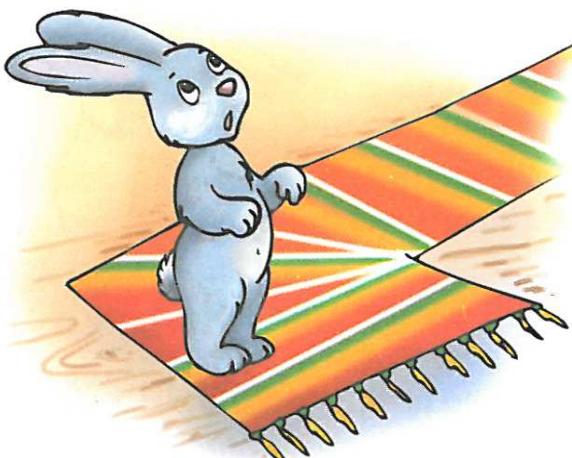

— Будь ласка! Просим, люба госте! —
Залізла Свинка враз на піл,
Підсунулась до столу просто
Й поклала ратиці на стіл.

Тепер би ще любенько й радо
Лягти поспати в цей куток...
Давайте ж ковдри й простирадла,
Та ще й побільше подушок!

— Беріть в усіх, та не в малого! —
Насміливсь мовить старший брат.
А Свинка як рикне на нього:
— Давай негайно кожен шмат!

Схопила миску Свинка наша
Та як почне усе трощить:
І борщ, і галушки, і кашу,
Їсть — аж за вухами ляшить!

Зайчата дивляться тривожно,
Як вмить зникає їх обід.
А гостя каже: — Жити можна!
Я вже найлася як слід.

І тут вона усі зайчачі
І ковдри, й подушки стягла,
Вляглася на припічку гарячім,
Стулила очі й захропла.

Стоять розгублені зайчата:
— До чого ж це воно веде?..
— Невже ж терпіти та мовчати?
І що нам їсти? Й спати де?!

А Свинка враз розкрила очі
Та як розсердиться й гукне:
— Що за розмови серед ночі?!

Геть з хати!.. Не будіть мене!

Зайчата від цього страшила
Скоріш у двері, за поріг!..
А дощ періптий що є сили,
І вітрюган збиває з ніг.

Мов потемнішав світ навколо!..
Заплакав навіть старший брат,
А Побігайко плаче вголос,
І слози котяться, як град.

Тремтять замерзлі зайченята —
Невже ж загинуть привелося?!

Коли це з хащі йде рогатий

Господар лісу — дужий Лось.

— Що тут, — питає, — з вами сталося?
Розповідайте все як слід!
— Та, бач, до нас Свиня забралась,
Поїла зразу наш обід,

Постелі відняла всі чисто...
Прогнала нас під дощ, у двір!...
— Ех ви, нещасні, беззахисні! —
Всміхнувся їм могутній звір.

Та як зайшов до хати хвацько,
Та як загrimав на Свиню!
Аж загуло в печі зненацька,
Ще й іскри приснули з вогню!

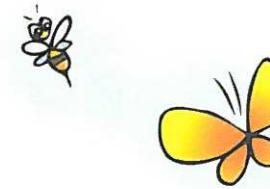
Свиня й прокинутись не встигла,
Як покотилася геть у двір!
Мершій світ за очі забігла
І не верталася з тих пір.

А зайченята стали жити
У теплій хатці, як колись.
Та тільки знали, з ким дружити,
Й нахаб нечесних стереглись!

ЗАЙЧАТКО ТА ЇЖАК

1

Як зайчатко з їжаком
грались весело клубком

Зайчиха-мама біля хати
сиділа якось у садку
і для синка, для зайченяти,
плела панчішку в холодку.

Панчішка, знай собі плететься,
така пушиста та м'яка!
Вовняна нитка в'ється, в'ється
І розвивається з клубка...

— Ой леле! — каже враз зайчиха. —
Я тут сиджу собі й плету,
а борщ кипить і, як на лихо,
збігає, мабуть, на плиту!...

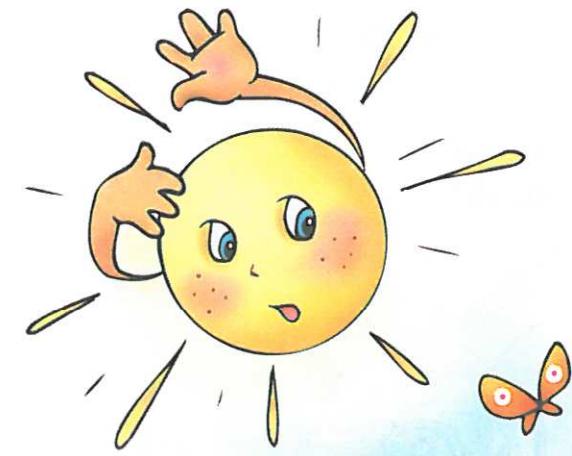
І от вона побігла в хату
і позабула під дубком
свою роботу розпочату —
панчішку разом із клубком.

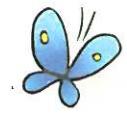
Лежить клубок, лежить панчішка...
Аж тут заходить у садок
Стрибайчик-зайчик, довгі ніжки,
і їжачок, його дружок.

— Поглянь, який клубок добрячий!
Давай пограємось в м'яча!

— Ой ні, не можна! Це ж не м'ячик! —
говорить злякано зайча. —

Розгнівається мама дуже
й мене за вухо поскубе! —
Їжак на те: — Не бійся, друже,
я захищатиму тебе!

Бо я нічого не боюся,
нікого слухать не люблю;
як хтось зачепить — вмить згорнуся
і колючками поколю!..

I, не послухавши зайчати,
їжак схопив отой клубок
та як почне його качати
й перекидати через дубок.

Клубок злітає вгору, вище,
стрибає, наче справжній м'яч,
а їжачок гукає, свище,
за ним ганяється навскоч.

Забувши страх, зайча сміється
з веселих жартів їжака...
А довга нитка в'ється, в'ється
і розвивається з клубка!

Клубочок зменшується швидко,
панчішки — наче й не було!
В кущах заплуталася нитка —
все павутинням заплело!

Зненацька вибігла зайчиха
і, гру побачивши таку,
сплеснула лапками: — Ой лихо!
Та що ж це робиться в садку?!

Отак скінчилася казка наша:
зайчатко скривджене пищить,
зайчиха в хаті варить кашу
і досі сердиться й бурчить.

А де ж їжак? Та що питати!
Сидить, напевно, десь в кущі.
Чи справжній друг він для зайчати?
Про це вже скажуть читачі!

2

Як зайчатко з їжаком гнались в лісі за жуком

Зайчата вранці йдуть до школи,
несуть в портфелях букварі.
І не запізняться ніколи
ці довговухі школярі.

Стрибайчик теж виходить з дому,
як і усі малі зайці,
він у костюмчику новому
і в чистім білім комірці.

Біжить зайча по лісі швидко,
щоб не спізнитись на урок.
Коли це раптом хтозна-звідки
іде назустріч їжачок.

Їжак одразу схаменувся
і, щоб не трапилось біди,
колючим м'ячиком згорнувся
та й... закотивсь хтозна-куди!

А зайченя за вухом чуха:
— Чи залишились, чи втекти?.. —
Тут мама враз синка — за вухо!
І почала його скубти...

Ніяких зошитів чи книжки
чомусь немає в їжака.
Він на травиці, як на віжках,
веде рогатого жука.

Та тільки впертий жук не хоче
слухняно йти за їжаком,
хоч той листком його лоскоче
і підганяє батіжком.

Забігли друзі справа й зліва, —
рогач ні з місця й поготів!
Образився, загув із гнівом,
рвонув травинку — й полетів...

— Держи! Лови!.. — Книжки зайчачі
розсипалися по землі.
Біжать, гукають нетерпляче,
підстрибують приятелі.

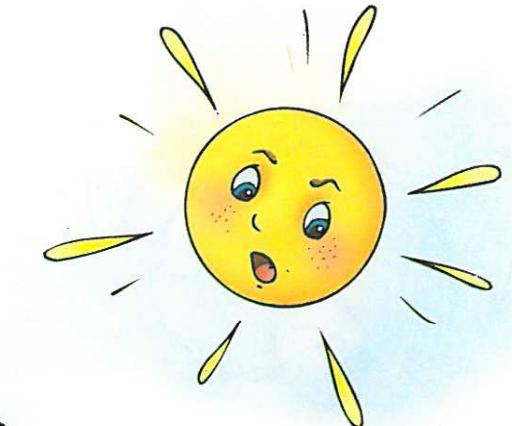
— Ого, який жучище в тебе!
А що ти хочеш з ним робить?
— Цього жука привчити треба,
він буде возика возить!

А жук уперся і — ні кроку! —
вчепився лапками за мох.
— Ану, заходь-но з того боку
та й поженем його удвох!

А жук туди й сюди проворно
серед густих кущів снує,
хоч високо злетіти вгору
йому травинка не дає.

Захекане, усе спітніле
за рогачем біжить зайча,
через струмок стрибає сміло,
от-от впіймає втікача!

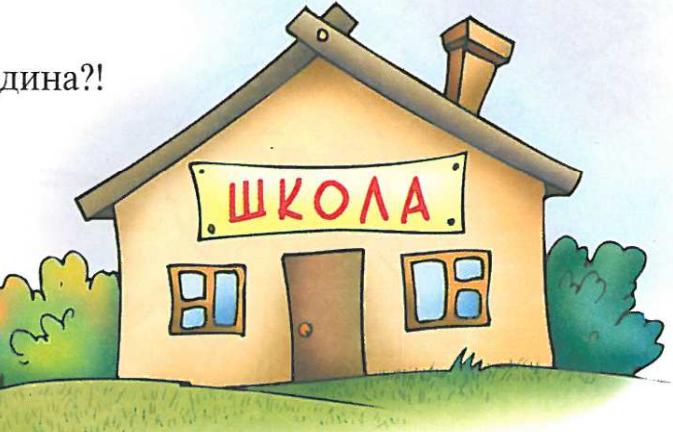
Та жук нарешті скинув пута,
помчав, мов куля, через яр...
І про свої книжки забуті
аж тільки тут згадав школяр.

— Ой! — скрикнув він, — котра година?!

Ми запізнилися на урок!

— Та я ходжу на другу зміну! —
недбало каже їжачок.

Крутнувся він на одній ніжці,
не став на зайчика чекати
і геть подався по доріжці
нової забавки шукати.

Стрибайчик, весь брудний, подертий,
з'явився на шкільнім дворі,
коли вже на урок четвертий
ішли з перерви школярі.

Ой, сором зайчику малому!
Лунає сміх з усіх кутків,
а вчитель каже: — Йди додому
і не вертайся без батьків!..

Напевно, вам шкода зайчати?
Але, по правді, як-не-як,
хто в цій пригоді винуватий?
Авжеж не жук і не їжак!

3

*Як зайчаті на біду
щось зросло в його саду*

В кутку зайчачого садочка
низинка затишна була.
Там під кущами в холодочку
якась диковинка зійшла.

Прибігли в той куток зненацька
Стрибайчик-зайчик з їжаком
і бачать: кульки чудернацькі
з-під листя випнулись рядком.

— Що це таке — не розумію! —
говорить зайчик їжаку. —
Якась қумедна чудася
зростає в нашому садку!

Їжак примуржив очі хитрі.
— Бач, — каже, — просто із землі
зросли на вільному повітрі
чудові м'ячики малі.

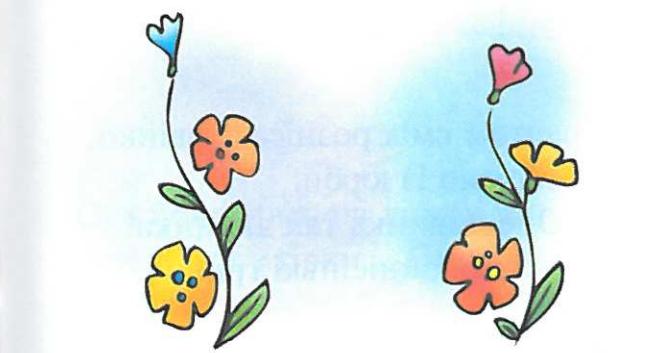
Почувши це, Стрибайчик радо
гукнув: «Ура!» — на весь садок —
і став виконувати поради,
що надавав йому дружок.

Він під кущами всю травичку
навколо тих кульок прополов,
це бром тягає воду з річки
і поливає знов і знов.

Ось день пройшов, минає другий, —
м'ячі зростають на очах!
Стають товсті, великі, круглі,
червоні, в білих крапочках.

Не встигла третя ніч минути,
а по дорозі, через міст,
вже йдуть вчені з інституту,
одержавши Стрибайчин лист.

Під'їхали, йдуть до хатки.
Стрибайчик вибіг їм навстріч.
— Ану, показуй нам, зайчатко,
яка тут в тебе дивна річ?

І от, пишаючись страшенно,
гостей Стрибайчик в сад повів.
Поважно йдуть: борсук учений,
лисиця й двоє ведмедів.

Біжать і всі зайці до саду,
зчинивши галас на весь ліс...
А їжачок тупцює ззаду
та ще й хихикає під ніс.

От зайчик наш перед юрбою
підходить до кущів отих.
Розвів гілки перед собою:
— Дивіться! — каже... і затих.

Стойть і лупає очима:
«Та що ж це сталося вночі?!»
В низинці вогкій перед ними
м'ячі — вже зовсім не м'ячі!

Немов зонти на довгих ніжках
вони тепер стоять усі, —
такі червоні в білих бризках,
блищають у ранішній росі.

І раптом сміх рознісся дзвінко,
і залунало із юрби:
— Оце дивинка так дивинка!
Це ж звичайнісінькі гриби!

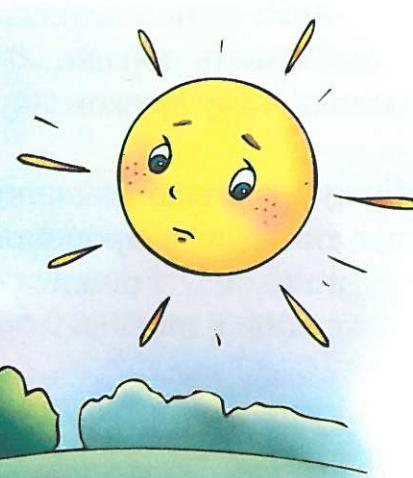
А вчені кажуть: — Як не сором!
Ти що, зайча, глузуєш з нас?
Якимсь поганим мухоморам
чи варто приділяти час?

Ще довго сміх лунав в окрузі,
всі потішались над зайчам.
Нарешті залишились друзі —
їжак та зайчик — сам на сам.

— Це ти мене підвів, їжаче! —
сказав Стрибайчик. — Тільки знай:
тобі цього я не пробачу,
і нашій дружбі нині край!

Зареготав їжак байдуже:
— А хоч би й так! Хи-хи-хи-хи! —
І тим скінчилася їхня дружба,
і розійшлися їх шляхи.

4
*Як Стрибайчик під сніжком
помирився з їжачком*

Прийшла зима. Летять сніжинки
і стелять ковдри по землі.
Вдяглись у білі одежинки
зайці великі та малі.

Зайчатам весело та любо
на саночках спускатись з гір.
Їх добре гріють теплі шуби
морозам злим наперекір.

Ось покотивсь на лижах зайчик,
спустився з гірки... Подивись! —
Та це ж знайомий наш — Стрибайчик,
що з їжаком дружив колись!

Змінився він навдивовижу
і став розумним та метким:
і вчиться добре, і на лижах
нікому не зрівнятись з ним.

От він з гори злетів щодуху,
на другу гору спритно вліз,
насунув шапку межи вуха
і навпростець пробіг у ліс.

У лісі сплять під снігом клени,
жовтіє листя на дубках,
стоять ялиночки зелені
в пухнастих снігових шапках.

Біжить Стрибайчик тихим лісом
і раптом бачить на бігу:
щось темне під горбочком лисим
ледь-ледь ворушиться в снігу.

Стрибайчик до горбка під'їхав,
розкидав лапками сніжок,
а там лежить і ледве диха
нешасний, змерзлий їжачок!

— Ти що тут робиш?! — зайчик скрикнув.
— Ведмідь мій домик розвалив...
Зламались двері, стіни, вікна,
не знаю — як я сам вцілів...

Тут їжачок плачем зайшовся, —
і позабув Стрибайчик вмить,
що розварився з ним назовсім
і клявся більше не дружить.

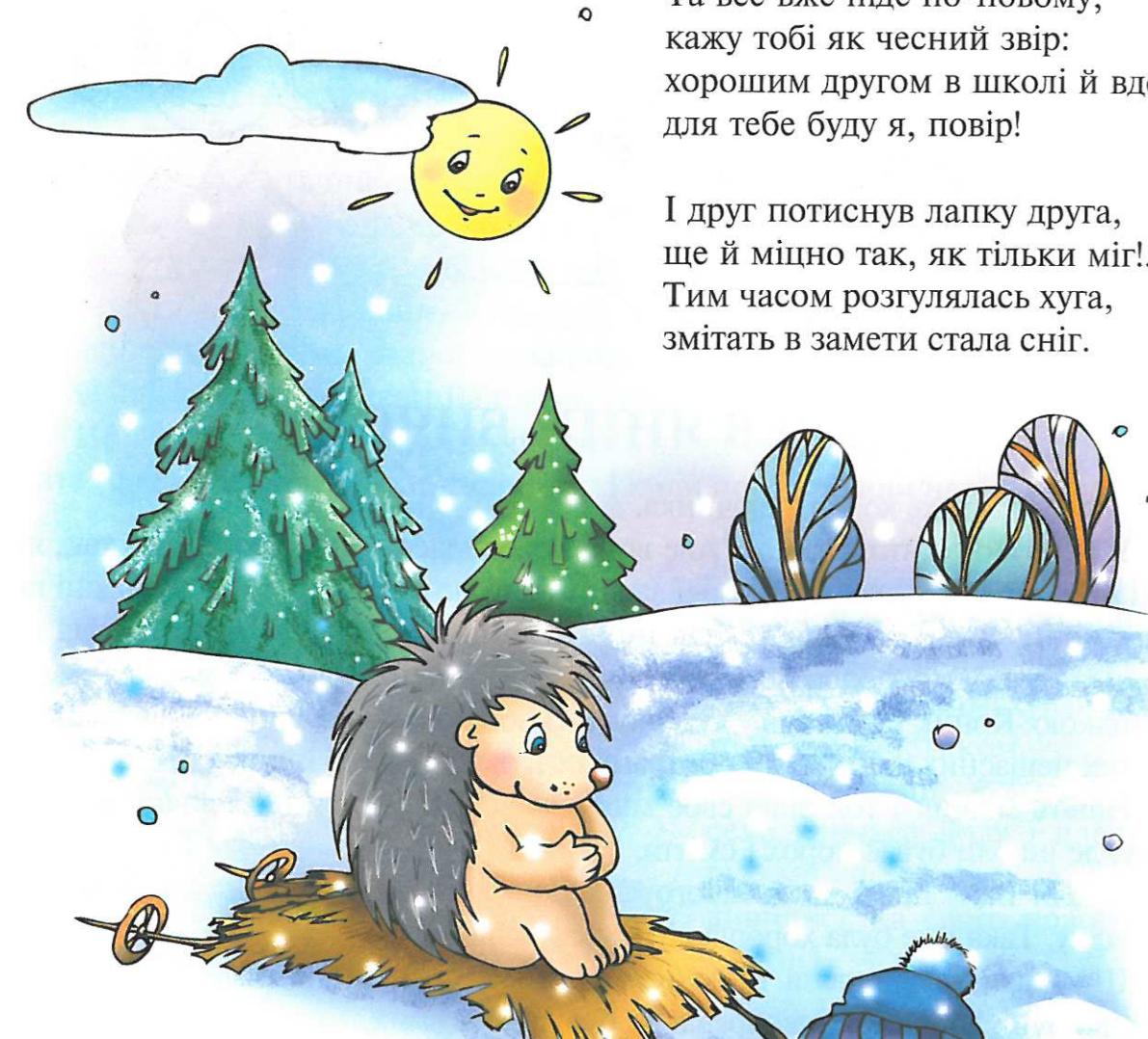
— Ходім до нас! — гукнув Стрибайчик. —
У нашій хаті місце є,
і хліба знайдеться окрайчик,
і ліжко дам тобі своє!

А мама пироги пектиме,
варитиме нам киселі...
І проживеш ты цілу зиму
і не голодний, і в теплі!

Тоді на нього вдячним зором
їжак поглянув і сказав:
— Мені тепер самому сором,
що дружби я не шанував.

Та все вже піде по-новому,
кажу тобі як чесний звір:
хорошим другом в школі й вдома
для тебе буду я, повір!

А сніг той з неба так і валить!
Не дійде з лісу їжачок...
Аж ось санчата — з лижних палиць
та із соснових гілочок...

— Сідай, їжаче, та не падай! —
Стрибайчик впрягся в саночки
і крізь завісу снігопаду
помчав на лижах напрямки.

Отак до зайчої хатки
через лісок, через лужок
добрались вдвох — мале зайчатко
і їжачок, його дружок.

ДЕРЕВ'ЯНИЙ БИЧОК

Валя була дуже хороша дівчинка.

У неї було багато іграшок. Але вона поводилася з ними зовсім не так, як деякі інші діти. Іграшки були в неї завжди цілі, не поламані, і не розкидані по всій кімнаті. Все було гарно складено у Валиному куточку. Лялька сиділа на маленькому стільчику або лежала в ліжечку. Кубики були складені красивою пірамідкою. Коник теж стояв у куточку, і в нього хвіст був цілий, не відрваний, як у тих нещасних коників, що потрапили в руки деяким іншим дітям.

Навіть м'ячик і той знав своє місце і не закочувався під канапу або під шафу, де інколи буває порох і сміття.

І коли Валя йшла до дитячого садочка, вона завжди дивилася — чи все в порядку. Така вже була хороша дівчинка Валя.

Ще у Валі було кошеня. Воно було руденьке, пухнасте, ласкаве, і всі думали, що воно дуже хороше. А насправді це був страшений пустун і розбишака.

От як тільки Валя піде в дитячий садок, кошеня одразу залиило в кімнату, добиралося до іграшок — і починалася метушня!

Кубики гуркотіли додолу і розліталися по всій підлозі. Коник перекидався набік і вже не міг підвистися, хоч би й як намагався. Лялька вилітала зі свого ліжечка, і кошеня тягало її по підлозі скрізь, де йому заманеться. Лялька кричала й плакала, що замажеться її чисте платячко, а вона ж була така сама чепурушка, як Валя. Але кошеня не зважало на її плач, бо то ж таки була лялька, а ляльки не вміють плакати голосно, і сліз у них не буває.

Та найгірше діставалося м'ячикові. Він тікав від кошеняті по всій кімнаті, а воно ганялося слідом і не втихомирювалося, аж поки м'ячик не закотиться під канапу або під шафу, де інколи був порох та сміття.

І так кошеня бешкетувало, поки не приходила додому Валя.

— Ах ти ж, розбишако! — обурено казала вона, збираючи розкидані іграшки.

— І як тобі не соромно? От почекай, вони тобі колись покажуть, як з них знущатися!

Та кошеня враз ставало тихеньким і смирним і, ластячись до Валі, муркотіло:

— І нічого не покажути! І зовсім я їх не боюсь, бо вони іграшки, неживі, і нічого мені зробити не можуть... І я буду знову їх розкидати, коли ти завтра підеш у дитячий садок! А ти на мене не сердсься, будь ласка!..

Та Валя не розуміла катячої мови, і їй здавалося, що воно каже:

— Я більше не буду, я більше не буду... Пробач мені!

І тоді Валя брала кошеня на руки і гладила його, хоч насправді зовсім не треба було пестити отакого шкідливого розбишаку.

Одного разу принесли Валі нову іграшку.

Це був такий собі кумедний дерев'яний бичок. У нього була велика оката голова, і товсті ніжки, і хвостик. І коли його ставили на похилу дошку,

бичок зразу ж рухався з місця і, переставляючи дерев'яні ніжки, ішов собі вниз по дошці і по підлозі. Ще й похитувався з боку на бік і вимахував коротеньким хвостиком.

— Живий! Живий! — весело кричала Валя і пlesкала руками, а іграшки здивовано дивилися на свого нового товариша.

А кошенятка тоді не було вдома. Воно десь блукало. Мабуть, полювало на мишку, яка жила в комірці.

Але вранці, коли Валя пішла в садок, кошеня за свою поганою звичкою знову залізло в кімнату.

— Ой! — застогнала лялька, побачивши його. — Знову ця клята звірючка почне скубти мене за волосся й кидати на підлогу!

— І мене перекине набік! — заіржала конячка.

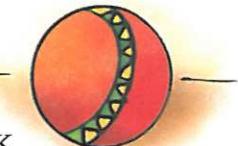
— І нас розкидає! — заторохтіли кубики.

— І мене закотить під канапу! — жалібно запищав м'ячик.

Тільки дерев'яний бичок мовчки стояв на своїй дошці і нічого не казав, бо він ще ніколи не зустрічався з кошеням.

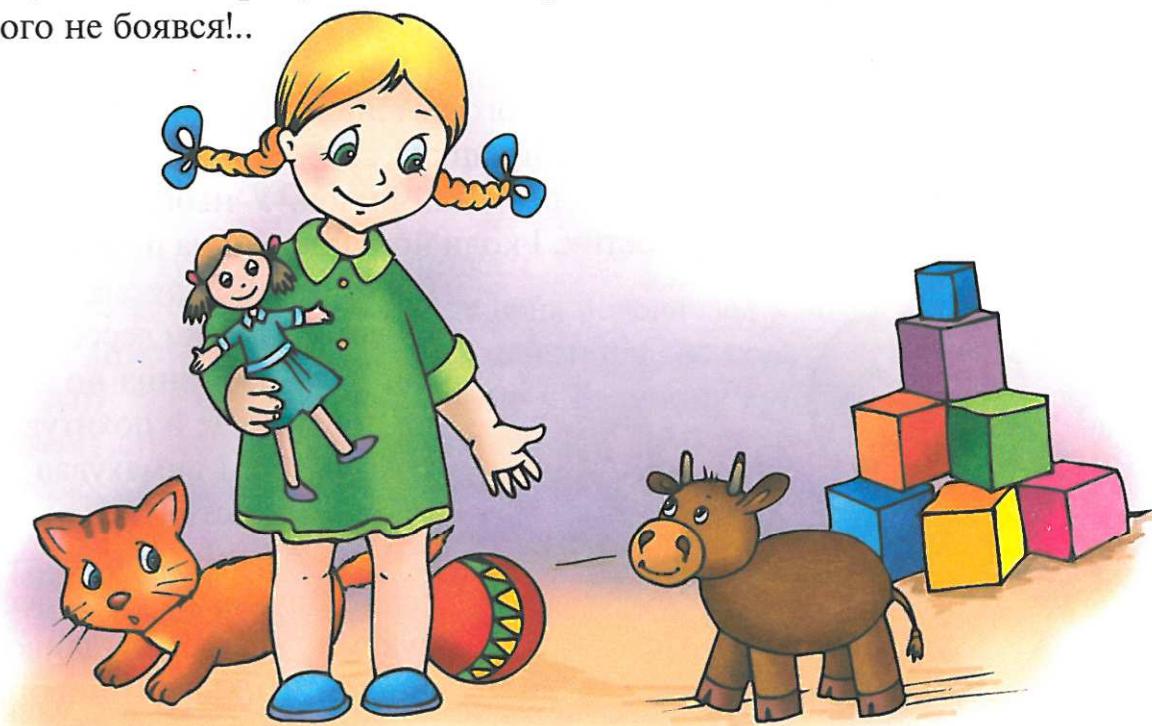
— Еге! — занявкало кошеня, підстрибнувши до іграшок. — Тут є щось нове! Ану, подивимось, що воно за штука!

Не довго думаючи, кошеня підскочило до бичка і злегка вдарило його свою м'якою лапкою.

І враз дерев'яний бичок рушив з місця і, переступаючи товстими ніжками, посунув униз по дошці, просто назустріч розбишаці!

Від несподіванки кошеня подалось назад. Такого ще не бувало! Досі всі іграшки не вміли пересуватись і з ними можна було робити все, що заманеться. Тільки м'ячик умів сяк-так бігати, та й той завжди тікає геть, коли до нього доторкнущись. А цей дерев'яний бичок ішов просто назустріч і нічого не боявся!..

Он він вже зійшов з дошки і, незgrabно похитнувшись, пішов по підлозі.

Кошеня відскочило ще далі. Бичок ішов за ним. Кошеня відскочило до самих дверей. Але бичок не спинявся і хоробро йшов просто на ворога.

Тоді кошеня зовсім перелякалося, розгубилося і, не тямлячи себе, кинулось тікати. Воно вискочило з кімнати, прожогом перебігло через коридор, залізло в комірку і забилося в найдальший, найтемніший куток, щоб і тут, бува, не розшукав його несподіваний ворог... Так воно з того кутка і не вилазило цілий день.

Коли Валя прийшла додому, всі іграшки сиділи спокійно і все було в порядку.

Тільки дерев'яний бичок стояв посеред кімнати проти дверей.

Кошеня вилізло з комірки й обережно няvkнуло.

— А, це ти? — зраділа Валя. — Іди ж у кімнату! Ти тепер уже хороше кошеня, бо не займало моїх іграшок.

Але кошеня заглянуло в кімнату й побоялося зайти. Адже бичок і досі стояв на варті проти дверей і пильно дивився своїми великими намальованими очима.

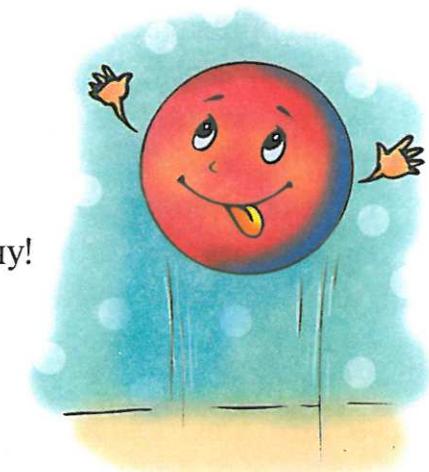
СКІК-ПОСКІК

У кімнаті було тихо. В кутку спокійно сиділи і стояли різні іграшки: дві ляльки, ведмедик, вантажна машина і кубики. Вони нічого не робили і навіть не розмовляли між собою.

Раптом — що це? — бум, брязь! — з'явився в кімнаті м'ячик і почав стрибати по підлозі. Стрибає і пісню співає:

Я Скік-Поскік,
Червоний бік,
Червоний бік
І синій бік!
Впаду і знов підскочу!
Лежать спокійно
Я не звик.
Я все стрибаю —
Скік та скік!
І ще стрибати хочу!

— Гей, друзі! Чого це у вас так тихо? — гукнув м'ячик і підкотився до іграшок. — Хіба вам не нудно так сидіти? Ану, хто хоче зі мною погратися, пострибати?!

— Ми не вміємо стрибати, — відповіли дві ляльки, ведмедик, вантажна машина і кубики, — і нам це зовсім не личить!

— Он як, — сказав м'ячик, — що ж, доведеться мені пошукати собі інших друзів — таких же веселих, прудких і, головне, таких же крутлих, як я! До побачення!

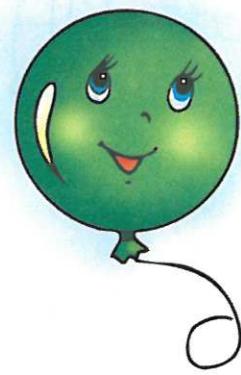
І він підскочив мало не до самої стелі, а потім вискочив у двері, на ганок.

А там, на ганку, на довгій нитці була прив'язана повітряна кулька.
Дуже гарна повітряна кулька — зелена, прозора й блискуча. Вона коливалася в повітрі, ніби хотіла полетіти геть, а нитка її не пускала.

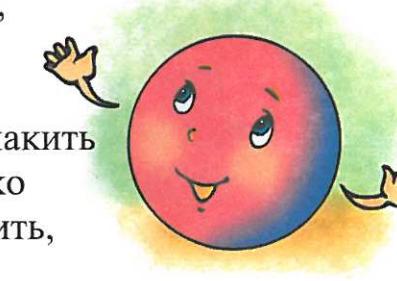
— Добриден, кулько! — вигукнув м'ячик. — Я бачу, ти така ж блискуча й кругла, як я. Хочеш зі мною дружити, разом гуляти-стрибати?

І він підскочив так високо, як тільки зміг.

— Ні, — відповіла кулька, — ми з тобою зовсім не однакові, як же ми можемо дружити? — і вона заколивалася й заспівала:

Хоч високо стрибаєш ти,
Та все ж летиш додолу,
А я на землю з висоти
Не падаю ніколи!
За хмари, в сонячну блакить
Я легко, вільно, швидко
Отак би й полетіла вмить,
Якби не клята нитка!

Тут кулька заколивалася ще дужче і так спересердя смикнула нитку, що нитка враз обірвалася! Кулька зраділо вибліснула на сонці і швидко попливла вгору, вгору, вгору, аж поки зовсім зникла десь у височині...

— Оце так-так! — сказав м'ячик. — Була кулька й нема!.. Ні, такі розваги не для мене. Я люблю стрибати, а не літати.

І він пострибав по східцях і покотився в садок.

В садку на яблуні висіли великі червонобокі яблука. М'ячик одразу це помітив і поскакав до них.

— Яблучка, яблучка! — гукнув він. — Стрибайте з дерев додолу, давайте разом гратися!

— Ні, — відповіли яблука, — нам зовсім не хочеться падати на землю і оббивати собі боки. Стрибай собі сам.

А ми на гілці висимо
На дереві високім.
Ми ростемо,
Росу п'ємо,
Наповнюємось соком.
Ласкаве сонце гріє нас
І боки нам рум'янить.
І з дерева стрибати враз
Ніхто нас не підманить!

— Що ж, не хочете, то й не треба! — сказав м'ячик і покотився далі.

За садком над річкою був город. І там на одній грядці м'ячик здалека побачив кавуни — великі, зелені, смугасті, круглі кавуни. Вони були зовсім схожі на м'яча — як викапані.

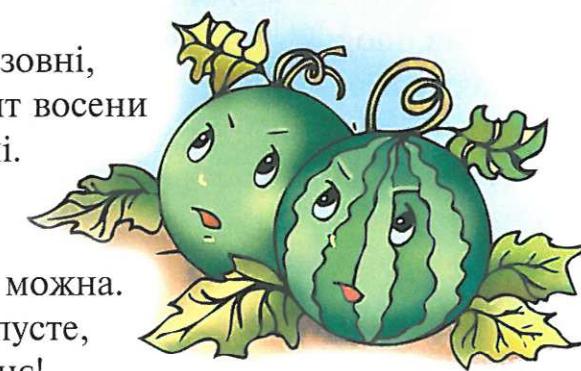
«Оце вже й справді для мене підходяща компанія!» — подумав м'ячик. Прискакав до кавунів і почав їх підмовляти:

— Не лежіть на грядці! Стрибайте, як я! Ви ж такі круглі, як я, такі ж блискучі, як я. Ви повинні зі мною дружити!

Але кавуни на це відповіли зневажливо:

Ми кавуни,
Не стрибуни.
Блискучі й гарні зовні,
Ми чорних зернят восени
І солодощів повні.
Важкі ми дуже.
Через те
Стрибати нам не можна.
А ти — базікало пусте,
Всередині порожнє!

— Он як! Так ви ще й лаєтесь? — образився м'ячик. — І звідки ви знаєте, що я всередині порожній?

Правду кажучи, він дійсно був порожній. Але йому зовсім не подобалося, коли хтось про це згадував.

— Диви, які горді! — крикнув він кавунам. — Пишаєтесь хтозна-чим! А не стрибаєте ви просто через те, що вас огудина держить. Ну й сидіть собі на прив'язі, а я й сам погуляю!

І м'ячик поскакав далі по стежці, яка спускалася під гору до річки, і весело заспівав:

Я Скік-Поскік,
Червоний бік,
Червоний бік
І синій бік!
Дивіться, добре люди!
Лежать спокійно
Я не звик,
А все стрибаю —
Скік та скік!
І скрізь стрибати буду!

З цими словами він підскочив якнайвище і впав просто в річку!

— Ану, стрибай, стрибай тепер! — глузливо сказала жаба, що сиділа на бережку й чула м'ячикову пісню. — Ти ж казав, що скрізь стрибатимеш!

М'ячик напружився щосили, щоб вистрибнути з води. Але нічого не вийшло.

Для того, щоб підстрибнути, йому треба було вдаритися об щось тверде. А вода хіба тверда? Вона ж не тверда, а рідка! От вона й підхопила його, й понесла, і він тільки крутівся, крутівся, а стрибати ніяк не міг.

Спочатку м'ячикові було дуже моторошно. Куди це вода несе його? І невже він ніколи не зможе стрибати?..

Але згодом м'ячик трохи заспокоївся і роздивився навколо себе. Він побачив, що швидка течія несе його понад самим берегом, де просто в воду звисають гілки прибережних кущів.

«Ось підпліву до найтовщої гілки, вдарюсь об неї й підстрибну!» — подумав м'ячик. Побачив він таку найтовщу гілку і щосили вдарився об неї.

Який жах!.. М'ячик не помітив, що саме в цьому місці на гілці стирчав гострий сучок. Цей сучок простромив м'ячикові бік, і в дірку линула вода.

— Тону! Тону! Рятуйте! — встиг лише вигукнути бідолаха і пішов на дно.

Тут, може, й кінець прийшов би веселому стрибунчикові... Та ні, він не загинув.

У річці під берегом поставлені були ятери, такі сітки, що ними рибу ловлять. І от в один з них ятерів і потрапив наш бідолашний м'ячик.

Лежить м'ячик у ятері, важкий, повний води, і сам не знає, що ж з ним далі буде. А навколо рибки плавають туди-сюди і співають:

У річці дуже весело!
В воді найкраще жить.
Чи ти не хочеш, м'ячику,
Із рибками дружить?
Гуляємо ми зграйками.
На волі живемо.
Від щуки
І від чайки ми
Одразу втечимо!

Раптом як метнуться всі рибки врозтіч! Це зубата страшна щука почула, як вони співають, і виринула з найглибшої глибини.

Побачила, що всі рибки зникли, злісно клацнула гострими зубами і наблизилася до м'ячика.

«Тепер уже мені кінець! — подумав злякано м'ячик. — З'єсть мене зубасте страховисько!»

І раптом він відчув, що хтось тягне ятір угору — з-під самого носа в хижої рибини!.. Ось вже й з води витяг, ось вже й кинув на пісок...

— Що це таке вловилося? — здивувався старий рибалка, нахилюючись над ятером. — Та це ж м'ячик! Чи не той самий, що сьогодні моєму внучкові з міста привезли? Ну, звичайно, той самий! А Дмитрик ще зранку плаче, що його м'ячик пропав!

І от опинився знову наш стрибунець у кімнаті, де сиділи й стояли різні іграшки: дві ляльки, ведмедик, вантажна машина і кубики. Вони його зразу й не впізнали, такий він був нещасний, пом'ятив, і зовсім не міг стрибати.

Дмитриків дідусь вилив з м'ячика воду, висушив його, потім узяв такий клей, що клеїть гумові речі, і заклеїв дірку шматком старої калоші.

Після того м'ячик знову почав стрибати, тільки вже не так високо, як раніше.

І тепер вже він не вихвалявся перед усіма і нікуди не хотів тікати. Йому й тут було добре: всі іграшки подружилися з ним, а хлопчик Дмитрик полюбив його і охоче з ним грався.

ЯК Я ПРИДУМАЛА ПЕРШИЙ ВІРШ

Ми всі дуже любили вірші і багато знали їх напам'ять. Наша мама співати не вміла й, коли заколисувала нас, читала нам різні вірші. А ми їх запам'ятували. І ще ми любили малювати й розфарбовувати свої малюнки кольоровими олівцями. Сидимо, бувало, біля столу, малюємо й проказуємо хором усім нам відомі вірші.

Одного разу сиділи отак, малювали, коли це я й кажу:

Арифметика
Любитъ свою Метику,
Часто гуляє
Та її стрічає!

— Що то за вірш? — каже Аля.
— А це я сама придумала! — кажу я.
— Мамо, мамо! — закричала Аля. — Тася сама віршик придумала!
А що таке «арифметика»?!

А я й сама не знала! Просто десь почула таке слово й воно мені сподобалось. Я гадала, що то таке ім'я, і що так, напевно, звуть якусь казкову красуню. А в неї є подруга, яку звуть Метика. Це вже я вигадала, щоб складно та ладно було.

Потім, коли я трохи підросла й мені стало років сім-вісім, я вже багато віршів і казочок писала й сама сміялася з себе, що колись такий дурненький віршик склала! Але тоді ж мені було тільки чотири роки й ніхто з мене не сміявся. Інколи тільки мама, було, спитає, коли ми поверталися з прогулянки:

— Ну, як гулялося? Арифметику часом не бачили — чи вона там все ще гуляє зі своєю Метикою?

ЯБЛУКА ДОПОМАГАЮТЬ

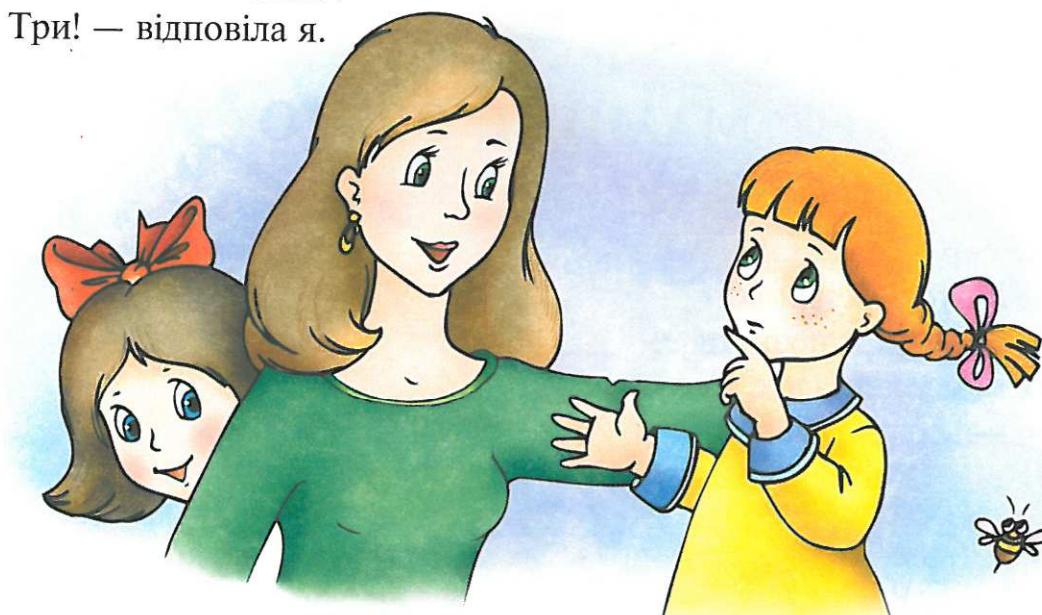
Не тільки читати й писати палички — почали ми тоді вчитися й рахувати: скільки буде один та один, два та три або від трьох відняти два... Аля добре й швидко рахувала. А я ніяк не могла зрозуміти: що з чим треба складати? Що й від чого віднімати?..

— Скільки буде — два та один? — питає мене мама.

Аля так і рветься відповісти, а я... не розумію!

— От слухай, — каже мама, — було в тебе два яблука, а тобі дали ще одно. Скільки в тебе стало?

— Три! — відповіла я.

— Правильно, три. А потім ти два яблука з'їла. Скільки залишилося?

— Одне.

— Отже, скільки буде — два та один?

— Кого два? — питаю я.

— Та яблука ж!

— А хто ж один?

— Яблуко ж!

А чому ж мама каже «один»? Яблуко ж не один, а одне...

Мама сміється.

— Я бачу, тобі ще без яблук не обійтись!

Довго ще й після того рахувала я за допомогою яблук: як попадеться важка задачка, я й згадаю про яблука!

Потім, звичайно, коли я стала трохи старша, я вже навчилася добре і складати й віднімати, і ділити та множити, але все ж таки не дуже полюбляла оцю АРИФМЕТИКУ, про яку я колись склала свій перший віршик!..

Восьме березня настало, —
славне свято всіх жінок.
От сьогодні ми й позвали
наших мам у дитсадок.

Кожній мамі подарунки
готували малюки:
малювали їм малюнки,
вишивали килимки.

Ще й розписаний квітками
написали ми плакат:
«Хай живуть хороші мами
всіх дівчаток і хлоп'ят!»

ПЕРЕД НОВИМ РОКОМ

Свіжі паощі смолисті
вітер широко розніс, —
це на площі в нашім місті
ялинковий виріс ліс.

Кожна мама, кожен тато
вибирають до смаку:
— Нам високу!
— Нам пухнату!
— Нам гілясту, отаку!

Через колію трамвайну
Гая з мамою ідуть.
— Ой, мамуню, поспішаймо!
Всі ялинки розберуть!

Та до площі щохвилини
під'їздять грузовики.
— Будуть, будуть неодмінно
всім малятам ялинки!

Недарма в останні роки
розрослися в нас ліси:
дерева стоять високі,
набираються краси.

Підросли — їм тісно стало,
ми й зрубали зайвину,
щоб всі інші розростались
на просторі в ширину.

Ну, а зрубані ялинки
марно теж не пропадуть:
їх у кожному будинку
малюки сьогодні ждуть.

Отже, нам, Дідам Морозам,
подали цей грузовик, —
ми для всіх ялинки возим,
щоб Новий стрічати рік.

От івечір. Поспішати
вже додому треба нам,
щоб ялинки прикрашати
новорічним убранням,
щоб згадати теплим словом
все, що в цьому році є,
і зустрінути святочко
рік, що зараз настає.

Вибирайте, мамо, тату,
кожен знайде до смаку:
вам — високу,
вам — пухнату,
а тобі, мала, — таку!

Радо кинулася Галинка
до густого деревця:
— Ну й ялинка!
От ялинка!
Щонайкраща саме ця!

НАША ЯЛИНКА

З неба падають сніжинки
на дерева, на будинки,
на майдани, на садки,
на ялинки, на дубки.

Закрутилися сніжинки,
як веселі комашинки,
наче зграї білих мух,
як м'який холодний пух.

Біле-біле все навколо,
ясне й чисте, як ніколи!
Мов пухнаста ковдра, ліг
скрізь на землю білий сніг.

І тупочуть ноженята
по блискучому сніжку.
Це ж у нас сьогодні свято
у дитячому садку!

До вікна летять сніжинки,
до дитячого садка,
а у нас в садку ялинка, —
та й велика ж, отака!

На ялинці і намисто,
і ліхтарики барвисті,
і блискучий білий сніг
на зелені віти ліг,

і круглясті мандаринки,
і червоні зірочки!
І стрибають круг ялинки
дуже раді малюки.

* * *

Наче білі комашинки,
до вікна летять сніжинки:
— Нам віконце відчиніть
і на свято нас пустіть!

Відмовляють їм малята:
— Ми не можем відчиняти,
бо тепер у нас зима,
навіть сонечка нема!

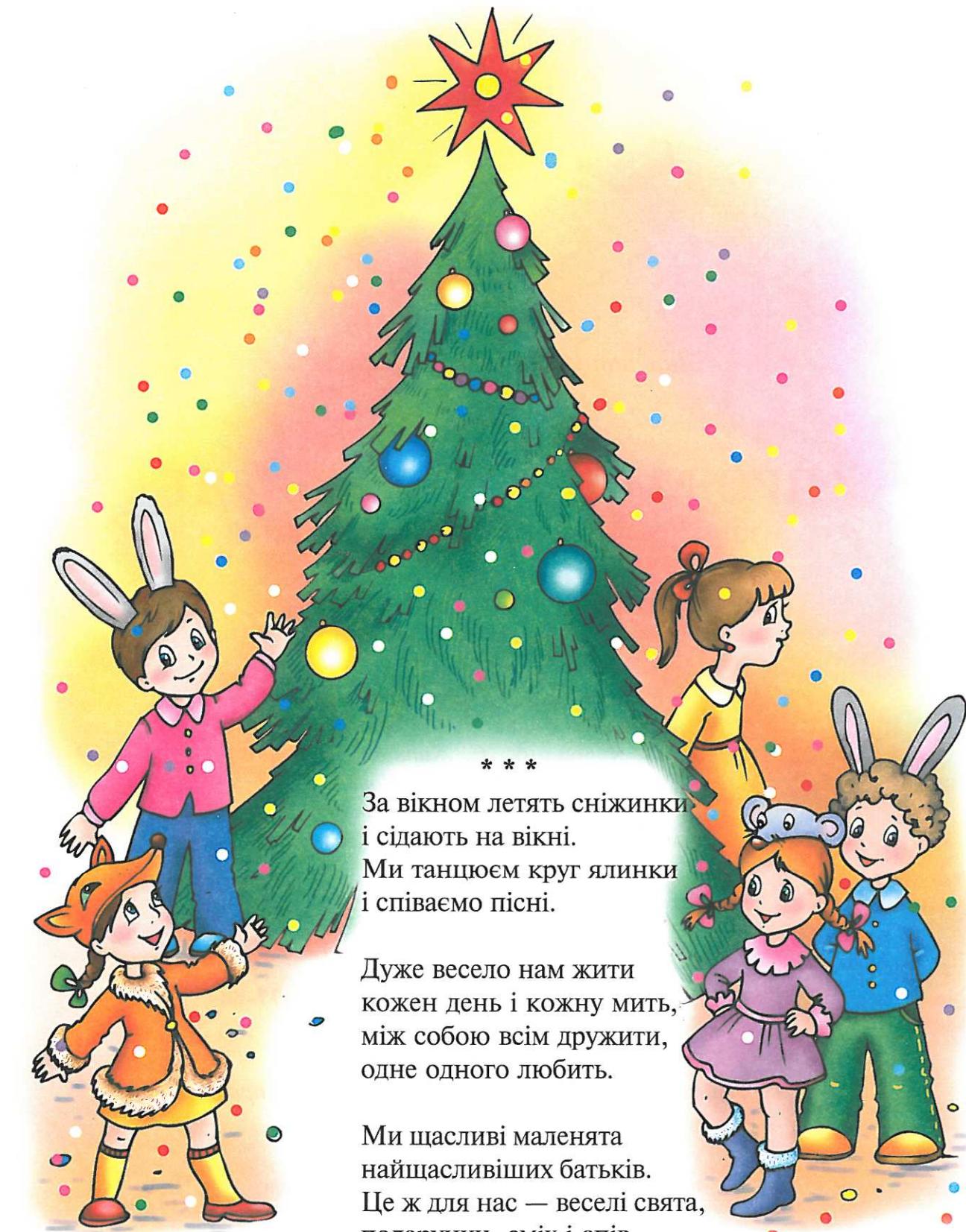
Раптом двері відчинились,
задзвенів гучний дзвінок,
і сніжинки круг ялинки
враз пустилися в танок!

Закрутились по кімнаті...
білі-білі та пухнаті...
Хто ж їм двері відчинив?
У кімнату їх пустив?

Подивітесь краще зблизька:
це ж дівчатка-танцюристки
в білих платтячках легких,
наче справжній білий сніг!

Ось Оксаночка і Віта,
ось Маївочка мала,
і Марійка — та, що влітку
боягузкою була.

І нечутною ходою
враз з'явився серед них
Дід Мороз із бородою,
з подарунками для всіх!

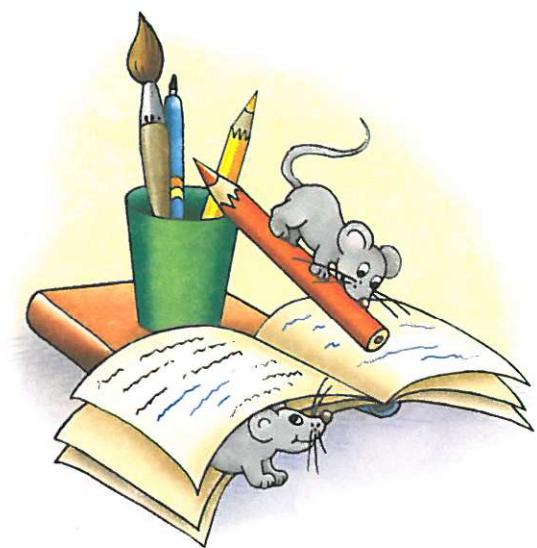

* * *
За вікном летять сніжинки
і сідають на вікні.
Ми танцюєм круг ялинки
і співаємо пісні.

Дуже весело нам жити
кожен день і кожну мить,
між собою всім дружити,
одне одного любить.

Ми щасливі маленята
найщасливіших батьків.
Це ж для нас — веселі свята,
подарунки, сміх і спів.

С. & Н.

Літературно-художнє видання

Забіла Наталя

ПРО МАЛЯТ І ПРО ЗВІРЯТ

збірка улюблених творів для дітей

Для дітей старшого дошкільного
та молодшого шкільного віку

Редактор Р. Дерев'янченко

Художній редактор М. Маковець

Художник Є. Житник

Технічний редактор А. Новічков

Коректор Т. Безматьєва

Комп'ютерне макетування Н. Волкова

Видавничий дім «Школа»

61103, м. Харків, а/с 535, тел. (057) 340-77-80

Свідоцтво про внесення
до державного реєстру суб'єкта видавничої справи
Сер. ДК № 907 від 25.04.2002 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Друк офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 9,3. Ум. фарбовідб. 52,2. Обл.-вид. арк. 12,5.
Друкарня «Торнадо»: 61045, м. Харків, вул. О. Яроша, 18

ЛИПЕНЬ

А коли розквітнуть липи
посеред твого двора,
значить — це надходить Липень,
найпахучіша пора.

Підставляй під сонце тіло,
не ховайсь від спеки в тінь,
набираїся в Липні сили,
загартуйся й відпочинь!

СЕРПЕНЬ

Йшли з серпами в поле жниці
у далекій давнині:
вже покошена пшениця,
треба жати ячмені.

Гуркотять в степах комбайни, —
наших нив не вижне серп!
Тільки місяць урожайний
зветься Серпнем дотепер.

ВЕРЕСЕНЬ

Ходять хмари в небі синім.
Місяць Вересень прийшов.
Сповнився вереском пташиним
тихий затишок дібров.

І, набравшись сил за літо,
галасливі, як пташки,
знов ідуть до школи діти
і сідають за книжки.

ЖОВТЕНЬ

Подивись: на видноколі
мов змінилися ліси.
Хто це їх у жовтий колір
так барвисто покрасив?

Ось край річки жовті клени
і берези золоті.
Лиш ялиночки зелені
залишились в самоті.

ЛИСТОПАД

Вже з дерев злетіло листя,
наступає Листопад.
Пізня осінь урочисто
свій завершув парад.

Бадьорить нас легкий вітер
і гойдає лист старий.
Сонце ллє над білим світом
ясні промені згори.

ГРУДЕНЬ

Змерзлим груддям скрізь і всюди
Вкрилось поле і шляхи.
— Це вже Грудень! — кажуть люди
і вдягають кожухи.

І дерева в білий іній
вбралися, як у кожушок.
Річка спить у кризі синій,
і замовкнув спів пташок.

